

Наше Слowo

PIK LXIII № 48 (3199) WARSZAWA, 2 GRUDNIA 2018 ROKU
CІНА – зл. 3,50 zł (VAT = 5%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAIŃSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернетівська газета www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

РОСІЯ АТАКУЄ

- Можливе введення воєнного стану
- Українці в Польщі мітингують

«Росія нападає на Україну», – тривожна новина почала з'являтися в соціальних мережах та була підтверджена з офіційних джерел 25 листопада. Росія атакувала українські судна, які пливли з порту Одеса до порту Маріуполь із дотриманням положень міжнародних договорів і правил навігації.

Фото з соціальної мережі Військово-Морських сил України

Протести у Варшаві

«Міністерство закордонних справ України висловлює категоричний протест Російській Федерації у зв'язку зі збройним нападом та захопленням українських військових катерів «Бердянськ», «Нікополь» та буксира «Яни Капу», а також пораненням і захопленням у полон членів їхніх екіпажів», – виступила з офіційною заявою українська сторона.

Росія фактично розширила свої військові дії проти України на море, – йдеться в документі.

Прикордонний корабель Російської Федерації «Дон» протаранив буксир Військово-Морських збройних сил України. Натомість російська сторона заявила, що українські кораблі неправомірно зайшли в акваторію територіального моря РФ і говорять про «провокацію» Києва.

«Звертаємося до наших союзників та партнерів вжити всіх необхідних заходів для стримування агресора, у тому числі через застосування нових і посилення існуючих санкцій, а також надання Україні військової допомоги для захисту територіальної цілісності та суверенітету України в рамках міжнародно визнаних кордонів», – закликає МЗС.

Рада національної безпеки і оборони пропонує введення воєнного стану в Україні на 60 днів. Президент

Петро Порошенко підтримав цю пропозицію. На момент передачі номера в друкарню Верховна Рада проводить позачергове засідання, де вирішує це питання.

За даними Військово-Морських сил, росіяни поранили шість українських військових, 23 моряків затримали. Україна вимагає надати хлопцям медичну допомогу та повернути на Батьківщину, а також повернути захоплене військоове майно.

Журналісти та волонтери знайшли дані ймовірних поранених і захоплених українців (через мережу Facebook та з повідомлень російських медіа). За їхніми даними, в лікарні Криму зокрема знаходяться: Андрій Артеменко (1994 року народження, Новоукраїнка); Василь Сорока (1991 року народження, Одеса); Андрій Ейдер (1999 року народження, Одеса).

Українські медіа також опублікували неповний список затриманих – в основному це молоді хлопці переважно 1984-1998 років народження.

НАТО заявила про підтримку України. Офіційна Польща різко засудила агресивні дії Росії. Також напад засудили Естонія та Литва, а Міністерство закордонних справ Румунії висловило глибоку стурбованість.

П'ять європейських членів Ради безпеки ООН закликали Росію звільнити українських моряків і повернути захоплені кораблі. Під документом підписалися Фран-

ція, Польща, Швеція, Велика Британія, Нідерланди.

Українці в Польщі миттєво відреагували на трагічні новини й самоорганізувалися в різних містах на акції протесту.

О 18.00 розпочався мітинг у Варшаві під посольством Росії проти військової агресії під назвою «Затримаймо війну».

«Якщо для тебе важливий мир в Україні та в нашому регіоні, приєднуйся до акції», – заявляють організатори.

Під стінами посольства Росії зібралося понад 150 осіб: українців та поляків. Вони вимагають від Росії звільнення українських моряків та припинення військової агресії. Учасники виставили біля входу в будівлю символічні паперові кораблики.

Такі ж акції розпочалися в Кракові та Гданську біля російських консульств. У Любліні небайдужі поляки організували акцію «Це теж наша справа» під генеральним консульством України в цьому місті. ■

Христина ЗАНІК
Знімки Катерини Семчук

А вона – хто?

Це відчуття, коли, їдучи потягом Краків — Перемишль, усвідомлюєш, що всі у твоєму купе — українці.

КАСЯ КОМАР-МАЦИНСЬКА,
культурознавчиня,
Перемишль

Вибігла вона на перон в останній момент. На щастя, її вагон зупинився одразу біля сходів. Шукала поспішно своє місце, втиснулася під вікно, кинула рюкзак на полицку. Побазікала ще трохи через відчинене вікно з говіркими подругами, які лишилися на пероні. Потяг рушив, вона закрила вікно й сіла, мимохідь затримуючи погляд на своїх попутниках.

Подивившись на молодого чоловіка, який сидів ліворуч від неї, зразу помітила, що він українець. Світле, коротко стрижене волосся, вузька голова, низький лицьовий індекс — за всіма візуальними ознаками — польський тип українця (з певністю на 95%). У нього був гарний одяг: елегантна блакитна сорочка з комірцем, сірі джинси, шкіряні черевики... ще й айпад, айфон і айвотч (планшетний комп'ютер, смартфон та електронний наручний годинник із функціями телефона — усе престижної американської компанії Apple — прим. ред.). «Сусід» більшість часу працював за комп'ютером, наскільки їй було зрозуміло — програмував. Айтішник, експат, українець — все ясно, подумала — 1:0.

Напроти сиділа жінка, якій було приблизно п'ятдесят дев'ять (помилитися могла років на п'ять, не більше). На ній був коричневий гольф, чорні штани, старомодна хустина на плечах. На перший погляд, жінка суха як верболіз, сумна або зажурена — хоч бийте, на 200% українка! Як доказ — і в неї був айфон, та коли подзвонив — усе підтвердилося. «Ну да, канешна — всьо нормальна. В Перемишлі штирнадцята штири. Да, пака, бувай». Черговий пункт для неї — українців у купе вже двоє.

У Кракові-Плашові підсіли ще троє пацанів — їм було не більше дев'ятнадцяти років. Їхні риси та стрижки виявилися візуально не такими однозначними... Проте спортивний одяг дорогих марок зачепив її увагу, тим прискіпливіше прислуховувалася вона до їхньої мови. Як на злість, хлопці не говорили надто багато — переглядали американські серіали на своїх планшетах, трохи з чогось сміялися й кепкували. Наприкінці... почали вголос пліткувати про якусь Ганю чи Віку прекрасною солов'їною українською мовою. 3:0 для неї! А радше відразу 5:0. Стільки виграти нараз!

Вона поглядала на них, ніби дочитуючи винничукового «Аптекаря», й роздумувала: а вона... ким є? Ще на вокзалі, перед від'їздом потяга прощалася через вікно польською мовою з такими самими, як вона, нібито українськими дівчатами... так вийшло, як виходило не раз. Коли подзвонив її мо-

більний — відізналася захриплим голосом по-українськи, але якось інакше. Так міг би подумати і айтішник, і жінка в коричневому гольфі, а також хлопці — друзі Гані чи Віки. Вона не говорила українського «л», ставила «ся» попереду дієслова, будувала речення як кальку з польської мови, губила м'якість кінцівок «ть», її українська мова була твердою і пластиковою.

Коли її сусід-айтішник пчихнув, автоматично відказала «на здоров'я». Він подякував, нашіптуючи на вухо «дякую». Це було остаточне підтвердження антропометричної теорії — остаточно 5:0. Тільки весь час — вона: це плюс один до п'яти... чи, може, один замість нуля?

Роздумувала про те, що коли їде в Україну або спілкується з українцями — нагострює свій мовний апарат і говорить чітко: і «ть», і «л», навіть «ся» знаходиться по-божому, в кінці дієслова. Аналізує кожен наголос. Тільки завжди, після цілого дня такої коректності болить їй весь рот, начебто після марафону. Скільки років треба, щоб губи, зуби, м'язи, піднебіння звикли до української вимови й не втомлювалися після годинної балачки? Щоб язик не розгублювався в половині речення, створюючи дивакуваті слова з подвійними наголосами? Не ліз у горло, як під час невдалого французького поцілунку?

Їй навіть хотілося їх якось зачепити, запитати: коли востаннє читали Кобзаря? Скільки знають народних пісень? Скільки в них вишиванок? Що, на їхню думку, впливає на те, що вони почувають себе українцями? Можливо, для них ці запитання — на кшталт, якби її запитали, як вона почувається з руським кольором волосся.

Або поставили під сумнів те, що вона українка, якщо у неї є польський

паспорт. Або спитали, чи використовує його, коли обирає для себе порожню стежку до паспортного контролю з написом «EU only»? Коли переходить повз вицвілі обличчя «мурашок» у зіпрілих курточках, з чорними пакетиками в руках. Бо, напевно, мінає повз них швидко, щоб не чути солодкавого запаху контрабанди, не роздумувати про їхній порядок дня, їхні родини, потреби або відсутність потреб. Чи додумалися б, що до Львова вона їздить за ароматною кавою, книжками, на театральну виставу або випити «П'яну вишню»? Тоді як вони їдуть туди додому.

Чи могли б вони її запитати — навіщо їй намагатися бути українкою? Якщо не живе в Україні, не платить там податків, не купує ковбаси, гречки, черевиків і планшетів, не є волонтером у громадській організації, не служить в армії... Чому махає «Винничуком» і хоче довести, що вона така сама, як вони? Якщо її карта закордонного українця виглядає як велосипедні права, на які півроку тому скінчився строк дії? Може, повинна заспокоїтися, сховати українську книгу та спокійно сказати голосно — 5:1?

Проте це нормально, що вони різні, жодною мірою неоднакові. Виросли на інших казках, в голові мають інакші історії, сміються з різних приколів. Вдягаються в різному стилі, їхні голови не думають про те саме. У них усіх зовсім інакша врода, величина голови, колір очей і розмір чобота. Проте так співпало, що всі вони їдуть одним потягом, в одному купе. І всі вони з великою достовірністю знають, що є українцями. Самосвідомість — це тоненька нитка, її важко помітити, доки шов не порветься.

6:0, — подумала врешті. Соромно бити м'яч у власні ворота. ■

Уроки Майдану

Не хочеться вірити, але з часу Революції гідності Україні мінає вже 5 років. Парадоксально, що в 5 років життя людини може вклатися багато подій, а для історичного процесу це невеликий проміжок часу.

У спогадах, з кожною новою річницею трагічних подій у Києві, часовий парадокс посилюється в нас. Реальні факти перетворюються на якісь віддалені спалахи пам'яті, залишаються окремі картини спогадів, символи. Тому треба наводити лад як у своїй пам'яті, так і в збірній пам'яті українців, що живуть над Віслою і Дніпром.

Гортаючи програми вшанувань у Польщі роковин кривавих подій п'ятирічної давнини, хотілося б спитати — чому нам треба лише молитися та плакати? Які уроки Майдану слід усім засвоїти?

Приводом до таких роздумів стала зустріч із колишнім дисидентом Мирославом Мариновичем, що проходила 20 листопада у Варшаві напередодні роковин Євромайдану. Головна контрастна тема розмов із Мирославом Мариновичем, які вели Петро Тима та Іза Хруслінська, — це «Україна дисидентів ХХ ст. — Україна сьогодні». На перший погляд, тема, що ставить у протилежності дві епохи української історії, є контр-оверсійною, широкою, як море. Однак М. Маринович своєю біографією та життєвим досвідом з'єднує ці дві епохи.

Тому треба з великою шаною сприймати його заключне слово на заверш-

ня варшавської зустрічі, що мало б бути уроком Майдану. «Не набирайте в собі ненависті до тих, хто з нами воює. Коли так станеться — значить, вони перемогли вас», — підкреслив професор.

М. Маринович зробив таку заяву, яка, на його думку, стосується як міжлюдських, так і міждержавних відносин, зокрема стосунків України з Росією та Польщею.

«Один із учасників АТО розповідав мені, що коли дивився на агресорів у приціл автомата, він їх страшенно ненавидів. Однак, коли вийшов із лав армії, покинув ці пристрасті».

Його життєвий досвід дозволяє робити підсумки п'ятиліття, що мінає від Революції гідності.

Озвученню головного висновку зустрічі, своєрідного уроку Майдану, передувала жвава дискусія (щоправда, учасників було не багато). Спочатку головна увага присутніх у столичному Українському домі була зосереджена на книжці «Всесвіт за колючим дротом» — автобіографії колишнього дисидента, а нині — ректора Українського католицького університету у Львові. Її автор із посмішкою розповідав про те, як він молодиком у віці 27 років перестав бути «гомосовєткусом», став дисидентом, готовим іти за ґрати, а також про те, як досвід дисидентського руху позначався на Революції гідності. «Кожен із нас, правозахисників, учасників «Гельсінських груп», проходив етап своєрідного психологічного зламу, готувався

до того, що його незабаром закинуть за ґрати», — згадував М. Маринович. — «Перебуваючи в таборі серед в'язнів різних національностей, ми проходили уроки толерантності».

Як підкреслював професор, у тюремних одностроях вони не знали умов життя за ґратами, а силу для своїх почуттів, для виживання виносили із сімейного життя, яке було позначене «духом опору».

Якщо сьогодні думати й дивитися на Майдан через призму 1970-х років минулого століття, тоді він у нашій уяві був якщо не вчора, то максимум позавчора, варто знаходити аналогії демократичної опозиції Польщі та СРСР. У той період в обох країнах відбувся спалах репресій.

У Польщі виник Комітет захисту робітників (KOR), в УРСР — Українська гелсінська група (УГГ). Символічно, що в залі присутня була дружина колишнього польського опозиціонера Яцека Куроня, Данута. Опозиціонери обох країн не мали змоги зустрічатися особисто. Один про одного знали з радіопередач радіо «Вільна Європа» та «Свобода». Сам згадує, як ходив із радіоприймачем по всій хаті, шукаючи місця, де «глушільники» менше перешкождали слухати.

Однак, порівнюючи те, як влада ставилася до політичної опозиції, слід зауважити, що в комуністичній Польщі було «легше дихати», існували дисидентські осередки (зокрема, в студентському русі), міцну позицію в суспільстві мала Римо-католицька церква. Жартома говорили тоді, що Польща

в комуністичному таборі заселяє «найвеселіший барак». А вже коли виник профспілковий рух «Солідарність», усі переконалися, що падіння комунізму неминуче.

«Ми зрозуміли, що СРСР настав кінець, коли у Ватикані папою оголосили польського кардинала Кароля Войтилу. Ми знали, що він не такий собі італійський кардинал, — він „понюхав комунізму“, — зазначив М. Маринович.

Продисидентський рух в УРСР ми писали вже в «Нашому слові», коли розповіли про діяльність Левка Лук'яненка («Батько незалежності України», «НС» № 35 за 2 вересня 2018 року).

Підбиваючи підсумки зустрічі з М. Мариновичем, варто відзначати роковини Революції гідності, віддати честь героям Небесної сотні, але не тільки, треба теж вивчати її уроки. Майдан переміг! Диктатор тихцем, мов шур, утік з України під захист своїх покровителів у Росії. У Польщі свого часу була суперечка про те, як відзначати роковини національних переворотів, — радісно або сумно. Дійшли висновку, що треба знайти «золоту середину», адже не зможемо дивитися в майбутнє з оптимізмом, коли очі заповнені слізьми! ■

Орест ЛОПАТА

Дисидент (лат. dissidens — відступник) — людина, політичні погляди якої істотно розходяться з офіційно встановленими в країні, де вона живе; політичний інакодумець. Часто це призводить до гонінь, репресій і переслідувань його з боку влади (Вікіпедія).

▲ Віце-прем'єр, міністр культури і національної спадщини Пйотр Глінський та посол України в Польщі Андрій Дешиця. Фото Христини Заник

Спільна молитва за жертви Голодомору

25 листопада у центрі Варшави в костелі сестер візиток відбулось екуменічне богослужіння до 85 річниці Голодомору в Україні. Літургію провів митрополит Римо-католицької церкви кардинал Казімеж Нич, в ній взяли участь також представники більшості інших церков у Польщі та парох української греко-католицької церкви у Варшаві — отець Петро Кушка (Чин Святого Василя Великого).

На літургії були присутні экс-президент Польщі Броніслав Коморовський, віце-прем'єр-міністр Пйотр Глінський, посол України в Польщі Андрій Дешиця, українці та поляки.

Митрополит Нич зазначив, що події 1932-1933 років були наслідком тоталітарної ідеології, що панувала тоді в Радянському Союзі. «Ми сьогодні разом з нашими братами-українцями, аби згадувати ці дні, ці роки, аби просити Бога про милосердя, аби ми щось врешті зрозуміли з того, що потрібно розуміти, аби жити між народами у справжній любові і у згоді як між добрими сусідами, які себе добре розуміють», — додав він.

Посол України в Польщі Андрій Дешиця наголосив, що навесні 1933 року щоденно від голоду помирало 25 тисяч невинних людей, — такою було покарання для українців за прагнення свободи. Він пригадав про «закон п'яти колосків», коли людей карали смертю за зривання колосків пшениці, і назвав Голодомор однією з найбільш трагічних подій в світовій історії.

Дуда написав листа Порошенку

Президент Польщі Анджей Дуда написав листа до свого українського колеги Петра Порошенка, в якому висловив співчуття і солідарність з українським народом у 85-ту річницю Голодомору в Україні.

«Трагедія мільйонів жертв Голодомору є такою великою тому, що це не викликано природними причинами, але планувалася свідомо і навмисно за наказом Йосипа Сталіна, генерального секретаря Комуністичної партії. Це була ще одна серія злочинів, скоєних владою Радянського Союзу, а раніше радянською Росією. Її характер, проте, був особливим через масштаби втрат заздалегідь української нації. Мета полягала в тому, щоб знищити українську національну ідентичність», — йдеться в листі Дуди.

У своєму посланні польський президент розмірковує про те, що смерть від голоду позбавляє людину гідності у найвищій мірі, адже вона не в змозі їй протидіяти. Він також нагадав, що в 2006 році Сенат Польщі прийняв резолюцію, в якій назвав Голодомор геноцидом.

Відзначення Голодомору в регіонах

У неділю 25 листопада 2018 р. з благословення православного архієпископа люблінського і холмського Авеля у парафіяльній церкві Св. Петра (Могили) в Любліні за Божественною Літургією та панахидою була вознесена молитва за жертви Голодомору в Україні.

У суботу 24 листопада о 17 годині, в Перемишлі у соборі Святого Івана Хрестителя відслужено пана-

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

хиду за жертви голодоморів в Україні. Перед спільними молитвами артистичну програму виконали діти з сестрою Даниїлою Шумною — катехиткою та катехитом отцем Павлом Шадим. Діти згадували і приблизили трагедію, яку переживав український народ. Опісля панахиду очолив архієпископ Іван Мартиняк.

У Варшаві відзначили 5 річницю Революції гідності

У варшавському «Новому світі музики» 21 листопада відбулося відзначення 5-ї річниці Революції гідності. Організували подію офіс євродепутата від Польщі Міхала Боні, Посольство України в Польщі, Об'єднання українців у Польщі та фонд «Наш вибір».

Перед повною залогою гостей виступили польські політики, експерти, українські діячі, а пізніше музиканти. Проводив подію євродепутат Боні. З відеозверненням виступили єврокомісар з питань розширення та політики сусідства Йоганнес Ган та керівник Групи підтримки України в Європейській комісії Петер Вагнер. На події слово взяв колишній співголова групи підтримки реформ у Кабміні України, экс-міністр фінансів Польщі Лешек Бальцерович, також виступили посол України в Польщі Андрій Дешиця, голова Об'єднання українців у Польщі Петро Тима, колишній дисидент, співзасновник Української Гельсінської групи Мирослав Маринювич, голова фонду «Наш вибір» Мирослава Керик та Наталія Панченко з організації «Євромайдан Варшава». Вони пригадували події часів Євромайдану та дякували за підтримку польським друзям.

Після виступів відбулася дискусія про те, як змінилась Україна та українці в Польщі за останні п'ять років. В ній взяли участь директор вінницького Центру розвитку місцевого самоврядування Олег Левченко, директор Осередку дослідження міграції Варшавського університету Павел Качмарчик, експертка і журналістка Олена Бабакова та журналіст Юрій Бахачевич. Вони говорили про стан змін в місцевому самоврядуванні у Вінниці та про сучасну українську міграцію в Польщі.

На завершення для гостей виступив гурт «Один в каное». В залі була представлена виставка фотографій «Крим після окупації».

Пластуни запрошують на зустрічі у Варшаві

Організація української молоді в Польщі «Пласт» запрошує дітей і батьків на пластові сходи (зустрічі) для дітей віком 6—11 років. Вони відбудуться 1 та після 15 грудня (о 13.30) у початковій школі № 221 у Варшаві (вул. Огородова, 42/44). Контакт за електронною адресою: warszawa.nowactwo@gmail.com.

Нагадуємо, що організація української молоді в Польщі існувала у довоєнний час у Перемишлі, Гданську, Кракові та інших менших містечках. Післявоєнні роки в Польщі для українців були нелегкими. На відродження «Пласту» над Віслою треба було ще чекати. Коли в 1989 році розпалася комуністична влада в Польщі, ситуація українців покращилася. Згодом у 1990 році засновано Об'єднання українців у Польщі. Тоді почалася діяльність організації української молоді «Пласт».

Більше про організацію та ініціативу «Пластова ватра» можна дізнатися на Facebook або на сайті plast.domiwka.info.

«Добрий брат» прийняв чергову групу українських бійців на лікування

Уже десята група українських військових, які були поранені в боях на сході України, перебуває на трижневій реабілітації в осередку «Добрий брат» в Осекі на Помор'ї.

На лікування та реабілітацію, організовані товариством «Добрий брат», приїхали 25 українських бійців. «Wojna kaleczy» — саме так називається ініціатива допомоги військовим з України, яку придумав у 2014 році власник центру, поляк Маріуш Марковський. До акції підтримки солдатів і збирання коштів на їх лікування активно долучилися також українці з Помор'я, які під час перебування бійців в осередку організовують для них зустрічі. Під час заходу «JarmaRock FEST» у Гданську вдалося зібрати 2 908,21 злотих. Крім цього, 25 листопада в домівці в цьому ж місті відбулася зустріч із військовими, для яких співала українська молодь.

Рух «Громадяни РП» вимагає змінити назви вулиць з іменами відповідальних за вбивство в Сягрині

Рух «Громадяни РП» звернувся із заявою до ради міст Томашів та Грубешів (Люблінське воєводство) з проханням змінити назви вулиць, що вшановують осіб, які командували акціями в Сягрині в березні 1944 року, унаслідок чого вбито понад 600 українських жителів села.

У заяві згадується грубешівська вулиця Станіслава Басая «Риса» та Зенона Яхимека «Віктора», що в Томашові-Люблінському.

Автори заяви зазначають, що в березні 1944 року відбулася низка акцій загонів Армії крайової та Батальйонів хлопських проти сіл на терені колишніх Грубешівського та Томашівського повітів.

«За даними польських істориків (зокрема, д-ра Маріуша Зайончковського та д-ра Ігора Галаґиди з Інституту національної пам'яті), унаслідок діяльності польського підпілля знищено кілька десятків сіл. У процесі пацифікації гинули громадяни Річпосполитої, українське цивільне населення. Найбільше жертв вбито 10 березня 1944 року», — пишуть представники руху.

«Громадяни РП» зазначають, що в селі Сягринь та присілках загинуло тоді 606 мешканців, відомих поіменно, серед яких щонайменше шість осіб — польської національності, помилково прийнятих за українців (серед жертв було 227 жінок і 151 дитина), в селі Шиховиці — щонайменше 138 осіб (66 жінок і 34 дитини), у Менткому — щонайменше 110 осіб (44 жінки і 27 дітей), у Ласкові — 326 осіб (131 жінка і 72 дитини).

«Упродовж кількох днів (з 9 до 11 березня 1944 року) знищено аж одинадцять населених пунктів. Згідно з останніми даними, від рук польських формувань загинуло тоді щонайменше 1228 українців», — перераховують у документі його автори і підкреслюють, що пацифікаціями зазначених сіл командували серед інших Станіслав Басай «Рись» та Зенон Яхимек «Віктор».

«Як командири вони несуть відповідальність за вчинки підлеглих. Аналіз джерел і рапортів показує, що в процесі пацифікації громадян Республіки Польща вбивали на підставі критерію національності. Члени АК та БХ чинили воєнні злочини щодо цивільних осіб, гвалтували та катували їх. Тому вшанування в публічному просторі осіб, що несуть безпосередню відповідальність за злочинні вчинки підлеглих стосовно польських громадян, ми вважаємо таким, що порушує норми суспільного співіснування, завдає шкоди гідності та блага всіх громадян Річпосполитої. Ми вимагаємо від самоврядної влади прийняти рішення про зміну назв вулиць», — завершують листа «Громадяни РП».

У Перемишлі зупинили українця з тризубом у червоно-чорних кольорах

17 листопада на автостраді біля Перемишля громадянином Польщі було заблоковане авто з українськими номерними знаками. Причиною стала наліпка з тризубом. Про це повідомляє сайт prostir.pl.

«Ми вперше за стільки років зустрілися з явним проявом порушення прав і свобод громадянина України в Польщі, на яке правова система Польщі не може дати однозначної відповіді», — повідомив один із учасників подій на своїй сторінці в соцмережі.

Громадянин Польщі звернув увагу на наліпку і попросив її зняти, пізніше викликав наряд поліції. Полісмени прийняли заяву.

«До нас звернувся 42-річний мешканець Перемишля з повідомленням, що побачив на автівці наліпку з червоним тризубом на чорному тлі. Ми прийняли заяву про скоєння злочину, яке полягає в публічному пропагуванні іншої тоталітарної системи через заміщення наліпки на кузові автівки. Злочин підпадає під перелік зі ст. 256 § 1 Кримінального кодексу, який карається позбавленням волі до двох років», — говорить речник перемиської поліції.

Речник повідомив, що поліція допитала водія. За словами українця, працівники поліції порадили зняти наліпку через загрозу пошкодження автомобіля іншими особами. Також у поліції додали, що невідомо чи наліпка пропагує Українську повстанську армію й український націоналізм. Якщо експерти міського відділення поліції у Перемишлі визначать інцидент як пропаганду УПА — справа буде передана до суду, в іншому випадку її закрийють.

ГРОМАДА

Нові свята без тата

Тисячі дітей в Україні проведуть Різдвяні свята без батька. У Варшаві для них організовується акція «Свята без тата». Завдяки цьому українські діти, родини яких постраждали від війни, зможуть отримати святкові подарунки.

Обдарували більше 7 500 дітей

Акція «Свята без тата», яка розпочалася у 2014 році, мала бути одноразовою формою допомоги сім'ям бійців, які першими загинули на фронті. Як зазначають її організатори — «Ініціатива Героям Майдану» з Варшави, тоді ніхто не думав, що це лише початок війни, а кількість дітей-сиріт зростає до тисячі.

«Минулого року, завдяки допомозі сотень людей, ми зібрали 70 000 злотих», — говорить Вікторія Батрин, членкиня «Ініціативи». Разом із мамою Галиною вони придумали таку акцію.

За ці кошти 2 800 українських дітей отримали святкові подарунки, у яких були не лише солодощі, дитяче харчування й іграшки, а й невелика сума грошей. Упродовж чотирьох років існування акції святкові подарунки порадували понад 7 500 дітей.

Цього року акція «Свята без тата», організована «Ініціативою» у Варшаві за підтримки греко-католицької церкви та Українського дому у Варшаві, відбудеться вп'яте.

Як і де можна допомогти?

Для виготовлення подарунків збирають солодощі (шоколад, шоколадні батончики, цукерки, желе, сухофрукти тощо). Усі речі будуть запаковані в індивідуальні іменні пакунки та відправлені в Україну на Різдво. До кожного різдвяного подарунка долучать конверти з грошовою допомогою, відповідно до потреб сім'ї. Гроші допоможуть родині заплатити рахунки, купити продукти харчування, ліки тощо.

Організатори «Свята без тата» запрошують усіх охочих до співпраці, особливо просять греко-католицькі та православні парафії в Польщі, щоб вони оголосили збірку під гаслом «Свята без тата» під час літургії.

«Загалом акція триває до 7 січня. Якщо зберемо багато подарунків до кінця року, то, напевно, доставимо їх в Україну ще до свят», — підказує організаторка. Акція об'єднує не лише волонтерів із Польщі, які доставляють зібрані солодощі та гроші до Варшави. Це теж десятки добровольців в Україні. Особисті по-

дарунки завдяки військовим і воєнним волонтерам, ветеранам сімей, співробітникам поліції, священикам, співробітникам Карітасу та кур'єрським компаніям доходять до дітей у найбільш віддалені куточки України.

Усі подарунки пакують в Українському домі у Варшаві (вул. Заменгофа, 1). Там у години праці проводиться також збірка солодощів і грошей. Допомога збирається й під час недільних богослужінь у греко-католицькій парафії (вул. Медова, 16). З усіма питаннями та ідеями можна звертатися до організаторів за електронною адресою: bohaterom.majdanu@gmail.com.

Списки дітей без батька поповнюються

«Останньою приєдналася до нас спільнота „Матері в молитві“, яка діє при монастирі о. василіан на вул. Медовій. Жінки хочуть збирати гроші серед своїх знайомих і таким чином будуть нам допомагати», — говорить Вікторія Батрин.

Слід зазначити, що в минулі роки, крім греко-католицької парафії у Польщі, до ідеї приєднувалися теж гуртки Об'єднання українців у Польщі у регіонах. Підключилися також учні з українських шкіл, які проводили збірку в навчальному закладі й зібрані кошти доставляли до організаторів. Приєдналися навіть працівники одного з комерційних банків, які для збірки коштів на подарунки для українських сиріт організовували святковий сніданок до католицького Різдва, під час якого продавали святкові страви, випічку тощо. Звичайно, є також індивідуальні ініціативи. Наприклад, одна з учениць ліцею у Свіноуйсьці вже три роки сама проводить збірку солодощів і грошей серед учнів та вчителів школи.

«Форм підтримки ініціативи „Свята без тата“ є багато. Те, скільки дітей, чий батько загинув або був поранений на війні, ми зробимо щасливими зараз, залежить від нас усіх, — заохочує приєднатися до збірки Вікторія Батрин. — Гарно було б допомогти хоча б такій самій кількості дітей, як в останні свята».

Різдвяна збірка для дітей — сиріт війни в Україні в рамках ініціативи «Свята без тата» проводиться також на сайті: zrzutka.pl/swietabeztaty. ■

Павло ЛОЗА

Фото з архіву «Ініціатива Героям Майдану»

Продовження з 3 сторінки

XIX огляд релігійної творчості в Гурові-Ілавецькому

Архієпархіяльний огляд релігійної творчості Української греко-католицької церкви (УГКЦ), що відбувся 17 листопада в українській школі в Гурові-Ілавецькому, дав можливість духовним наставникам та їхнім вихованкам з усієї Польщі зустрітися разом, обмінятися досвідом. Про це інформує Дмитро Слівінський. У цьогорічній XIX едиції фестивалю групи із Варшави, Моронга, Венгожева, Бартошиць, Ольштина, Гіжицька, Лелькова, Орнети, Ельблонга, Бань-Мазурських, Байорів-Малих, Крукланок та Гурова-Ілавецького представили 18 художніх програм.

Тематикою цьогорічних виступів стала боротьба із залежностями серед молоді, підтримка Бога у важкі моменти та свята сила молитви.

У святі взяла участь визначні гості — архієпископ і митрополит перемисько-варшавський УГКЦ Євген Попович і голова Мазурського відділу ОУП Катерина Полевчак. Урочисте відкриття й спільну молитву проводили архієпископ Євген Попович, отець Іван Лайкіш, отець Ігор Губач, отець Микола Костецький та отець Григорій Столиця.

Гуровська сцена сердечно прийняла гостей і вихованців. Після виступів вони змогли знайти для себе місце відпочинку, смачно поїсти та поспілкуватись із друзями у заздалегідь приготованих класах. Опікуни оцінили високий рівень музичного супроводу та вихованість учнів, які допомагали в разі потреби.

Сподіваємося, що подібні заходи будуть приваблювати все більше людей через свою неповторну роль, а такі місця, як Комплекс шкіл з українською мовою навчання в Гурові-Ілавецькому, і далі триматимуть двері відкритими, а столи накритими для своїх гостей.

Польський сенат прийняв ухвалу до 85-х роковин Голодомору

Сенат Республіки Польща одногослосно прийняв ухвалу до 85-х роковин Голодомору 1932-1933 років в Україні. Це рішення стало першим, яке Сенат розглянув на своєму триденному 67-му засіданні 21 листопада.

«Сенат висловив солідарність з українським народом у збереженні пам'яті про жертви цієї великої трагедії і підтвердив своє рішення з 2006 року про визнання Голодомору злочином геноциду, вчиненим комуністичним режимом. (...) Символічно, що це відбулося власне в День гідності та свободи! Дякуємо сенаторам за підтримку, пам'ять і солідарність!», — зазначив посол України в Польщі Андрій Дешиця на своєму профілі на Facebook.

У документі йдеться про втрати під час Великого голоду в Україні в 1932–1933 роках — не менше 6 мільйонів осіб — і так званий закон «п'яти колосків».

«Ми віримо, що поширення знань про цю велику трагедію в Європі сприятиме кращому розумінню наслідків, які тягнуть за собою комуністична ідеологія та тоталітаризм», — підкреслюють автори ухвали.

Текст прийнятої ухвали урочисто передано послу України в Республіці Польща Андрієві Дешиці.

Зустріч у Посаді-Риботицькій

10 листопада в Посаді-Риботицькій відбулася зустріч, на якій обговорили проблеми збереження середньовічної церкви та плебанії. Про це інформує сайт Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ. Священники, отець митрат Іван Піпка та о. канцлер Павло Рогунь, Ярослав Гемза з Музею-замку в Ланцуті, викладачі кафедри сакрального мистецтва Львівської національної академії мистецтва — Роксолана Косів, Костянтин Маркович, Тарас Лесів, Ігор Пиріг, представники товариства «Магурич» — Шимон Моджесвський й Ольга Соляр, голова Архієпархіяльної

реставраторської комісії Євген Завалень оглянули церкву та плебанію, висловили ідеї щодо стратегії розвитку цього важливого церковного й культурного осередку. Святиня будувалася у кілька етапів. Найстарша її частина — капличка, увінчана готичною банею, — побудована на зламі XIV і XV ст. Квадратний неф із надбудованою вежею оборонного типу зведено в XV столітті. Найновішою є західна частина, яку споруджено 1506 року, — також у формі оборонної вежі. На першому ярусі розміщений притвор і бабинець, на другому знаходиться каплиця для монахів. У всіх стінах — віконниці-стрільниці. Тепер це найдавніша і єдина на всю Польщу церква оборонного типу.

Нагорода бургомістра Бартошиць — для директорки української школи

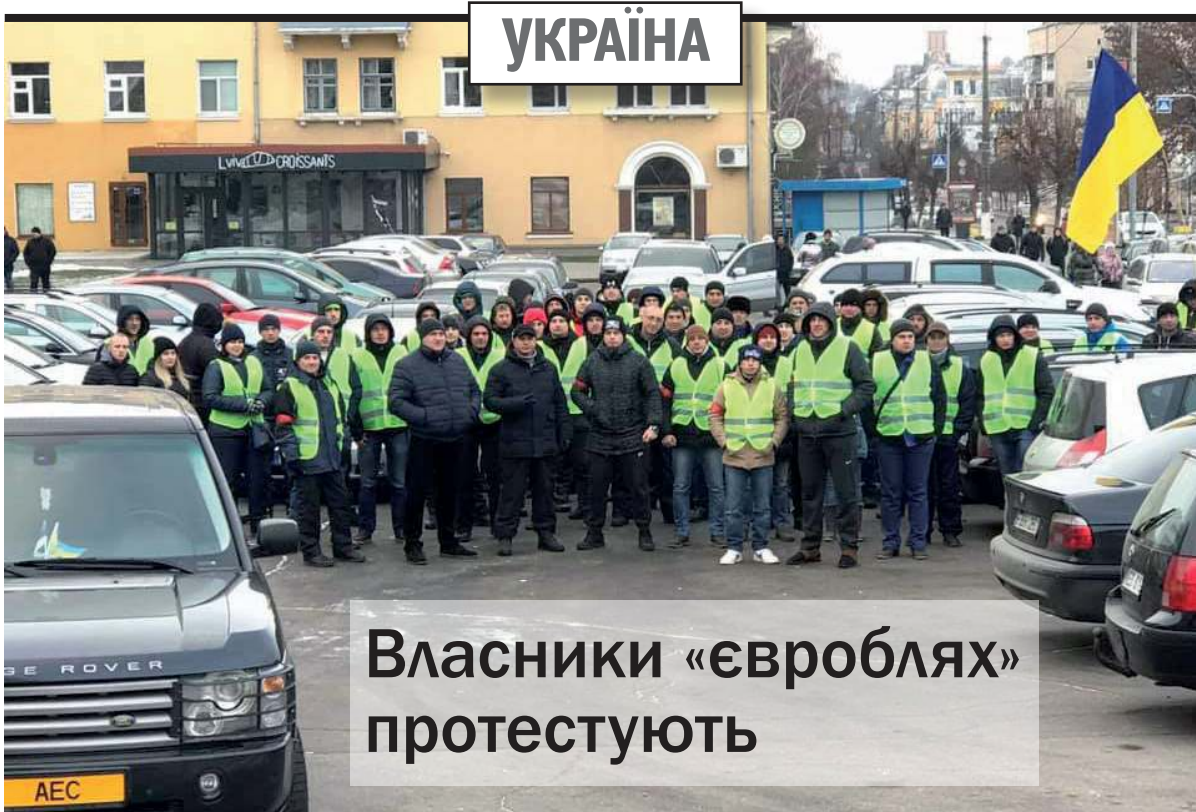
З нагоди Дня національної освіти в Польщі бургомістр міста Пйотр Петриковський вручив нагороди та листи з привітаннями директорам шкіл у Бартошицях. Серед восьми нагороджених осіб — Любомира Тхір, директорка початкової школи з українською мовою навчання ім. Лесі Українки.

Українська педагогиня починала працювати вчителькою української мови в початковій школі в Пененжні. Протягом шістнадцяти років опікувалася молоддю як вчителька української мови у школі в Гурові-Ілавецькому. На посаді директорки української школи в Бартошицях — уже дванадцять років. Любомира Тхір є також методисткою української мови у Вармінсько-Мазурському навчально-виховному центрі в Ольштині й надає допомогу вчителям української мови. Нагадаємо, що за свою активну освітню роботу вона була нагороджена медаллю Комісії національної освіти у 2016 році й високо оцінена бургомістром Бартошиць як волонтер 2016 року.

Опрацювали на основі повідомлень

Христина ЗАНИК, Павло ЛОЗА, Ігор ЩЕРБА

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

УКРАЇНА

Власники «євроблях» протестують

25 листопада в Україні ввійшли в дію обмежуючі закони щодо власників автомобілів з іноземною реєстрацією, так звані «євробляхи». На момент виходу номеру в друк, у відповідь активісти влаштували протести на кордоні з Польщею, заблокувавши виїзд громадянам за кордон. До їхніх вимог скасувати скандальні закони приєдналися мешканці прикордонних поселень, всі разом палять шини.

Відомо, що на українському ринку автомобілів — це дуже дороге задоволення, особливо, якщо згадати рівень заробітної плати в Україні. Наприклад, скажімо, вживаний сітроен 2014 року випуску в Польщі коштує 38 тис. польських злотих. В Україні те саме авто тієї самої марки й року випуску коштуватиме 53 тис. польських злотих. Привезти туди іномарку та розмитнити її коштуватиме українському водієві додаткових 18,5 тис. злотих.

Звісно, що при такій великій різниці, коли авто за кордоном може бути доступніше, люди, керуючись бажанням заощадити, їдуть за машиною у Польщу. Та таке авто створює для українського водія певні проблеми через українське правове регулювання ввезення іномарок. Режим транзиту передбачає часові обмеження перебування автомобіля на території України.

Тому водії вигадали схеми, за якими реєструють іномарку та ввозять її на територію України. Найчастіше, щоб продовжити термін транзиту, українець реєструє автомобіль на фірму чи людину з громадянством ЄС, страшує машину в країні походження.

8 листопада Верховна Рада України (ВР) ухвалила закон № 8487, яким запровадила спрощену систему розмитнення автомобілів з іноземними номерами. У той самий день депутати ВР ухвалили закон № 8488, яким встановлено адміністративну відповідальність за порушення термінів розмитнення автомобілів, що перебувають в Україні в режимі тимчасового ввезення чи транзиту. За порушення умов розмитнення власник авто має заплатити штраф у розмірі 8,5 тис. гривень (1,1 тис. польських злотих). За використання нерозмитненого авто в підприємницьких цілях штраф становитиме 34 тис. гривень (4,5 тис. польських злотих). За повторне порушення закону — 170 тис. гривень (22,6 тис. польських злотих).

Крім цього, закон дозволяє працівникам Національної поліції зупиняти власників нерозмитнених автомобілів для перевірки всіх необхідних документів.

На ці посилені каральні методи не забарила відповідь активістів. Громадська організація (ГО) «Авто Євро Сила» невдовзі після прийняття цих законів оголосила, що протестуватиме безстроково по всій Україні, починаючи з 20 листопада. Власники авто з іноземними номерами вимагають скасувати законопроекти № 8487 та № 8488. За словами організаторів протесту, їх ухвалили без урахування вимог громадськості. Ось їхні вимоги: «Якщо ти готовий змиритися з тим, що нормальне авто, яке коштує в Європі 1–2 тис. євро, тобі коштуватиме в Україні 4,5–5,5 тис. євро, то можеш проігнорувати наш заклик! Але якщо ти відчуваєш себе європейцем і виходив за це на Євромайдан, якщо ти маєш гідність і тому був активним учасником Революції гідності, виходь із нами 20 листопада на безстрокову акцію

громадянської непокори „За доступне авто!”, аби вибороти своє право! „Авто Євро Сила” готова стояти на дорогах та майданах країни доти, доки ми не досягнемо скасування законопроектів № 8487 та № 8488, які були ухвалені без урахування вимог громадськості, зокрема — про відміну коефіцієнта віку в розрахунку вартості акцизу».

Тож, починаючи з вівторка 20 листопада, активісти з машинами почали блокувати дороги, зокрема державного значення, у 46 містах України в кожній області. У Києві активісти протестували в урядовому кварталі, ставши під ВР та Адміністрацією президента.

Однак не обійшлося без прикрих випадків. На Рівненщині один із учасників акції наїхав на ногу начальника патрульної поліції області, за що на нього було відкрите кримінальне провадження. Ще одне провадження в тому ж регіоні розпочалося за статтею про блокування транспортних комунікацій.

Ту саму стратегію прийняв міністр внутрішніх справ Арсен Аваков, який на другий день сказав, що мітингарі з «євробляхами» переступили межу мирного протесту, ускладнюють дорожній рух, і поліція почне їх розганяти силою. На це активісти із «Авто Євро Сили» оголосили, що припиняють свої дії на два дні, щоб осмислити те, що відбулося, переформатувати свій протест, аби він був більш дієвим, та тому, що активісти не бажають, щоб дійшло до сутичок із поліцією.

У день протесту депутат Юрій Дерев'янка представив на голосування в парламенті проект постанови, яка б скасовувала законопроект, але це рішення не підтримала більшість депутатів.

31 грудня закінчується дія закону про пільгове розмитнення одного авто на рік після 2010 року випуску й не нижче екологічного стандарту «Євро-5». Тобто з нового року всі ВАзи, ЗАзи, ГАЗи тощо виростуть в ціні. І якщо президент підпише цей закон, то ціни на авто падатимуть і далі й ставатимуть більш доступними.

Якщо, приймаючи ці закони, влада таким чином сподівається наповнити державну скарбницю великою сумою грошей, то повстає кілька питань. Чи справді на українській митниці розтаження автомобілів відбуватиметься законно, без корупції і дійсно кошти потраплятимуть у державну скарбницю? А друге питання, чому уряд йде простішим шляхом і накладає тягар виправлення заборгованості держави на тих громадян, які живуть на рівні середньої зарплатні, а не знайде спосіб видобути податки із українських олігархів та гігантів бізнесу, які вивозять всі гроші на офшори. Адже метод, який обрала влада, несе ризики для неї самої: таким чином вона викликала у широкій частини населення незадоволення, обурення, що може привести до політичних катаклізмів. ■

Катерина СЕМЧУК

ПУЛЬС УКРАЇНИ

● **Греко-католицька церква серед перших зареагувала на Голодомор в Україні.** Духовенство УГКЦ не лише інформувало світ, спонукало україномовну пресу Галичини і католицьку на Заході писати про те, що мільйони українців голодують і вмирають від голоду, але й стараннями митрополита Андрея Шептицького для голодуючих збирали гроші і продукти. Чимало документів про голод у Великій Україні були знищені у радянський час і на початку незалежності держави. Преса Галичини, що виходила до 1939 р., була під грифом «таємно» у львівських бібліотеках і архівах до 1991 р. Багато матеріалів про те, що на теренах Західної України існує Голодомор, опубліковані саме на шпальтах україномовних газет «Нова зоря» та «Діло». Першою про жорстоку ситуацію в Україні написала 2 лютого 1933 р. газета «Нова зоря». Відтоді у кожному номері україномовних газет в Галичині є повідомлення про голод в Україні. Власне авторитет митрополита УГКЦ Андрея Шептицького, те, що він став на захист зморожених голодом українців, сприяли тому, що світ дізнавався правду про жахливу ситуацію у Великій Україні. Попри те, що радянська пропаганда заперечувала факти смерті людей, у яких силою відібрала продукти, духовенству УГКЦ вдалося повідомляти правду і достукатись до багатьох людей за межами України. Наприкінці 1932 року представники Закордонного бюро Української радикально-демократичної партії у Празі повідомили митрополитові Андрею Шептицькому, що на Україну насувається нечуваній за масштабами голод, не такий, як це було у попередні роки. З ініціативи глави УГКЦ у Львові був створений Український громадський комітет рятунку України, діяли такі комітети по всій Галичині, активною була «Просвіта» на місцях.

● **Верховна Рада України попередньо схвалила президентський законопроект про внесення змін до Конституції щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС і НАТО (друге читання заплановане на лютий 2019 р.).** Раніше свій висновок щодо цього законопроекту надав Конституційний суд, без якого неможливо попереднє затвердження проекту закону. Законопроект передбачає, що у повноваженнях ВР буде «реалізація стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО. Президент України стане гарантом реалізації стратегічного курсу держави на членство в ЄС і НАТО, а Кабінет Міністрів України, у свою чергу, повинен забезпечувати реалізацію стратегічного курсу на членство України в цих організаціях. При цьому в преамбулі до змін у Конституцію пропонується закріпити, що ВР підтверджує «європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського і євроатлантичного курсу України». Крім того, запропонований законопроект виключить з перехідних положень Конституції норму про те, що «використання існуючих військових баз на території України для тимчасового перебування іноземних військових формувань можливе на умовах оренди в порядку, визначеному міжнародними договорами України, ратифікованими ВР». У разі прийняття і проходження всіх необхідних процедур закон набуде чинності на наступний день після публікації.

● **22 листопада, близько 11:00 на Личаківському кладовищі затримали трьох польських студентів, які намагались підпалити фаєри на одному із полів цвинтаря.** На відео із камер видно, як троє польських студентів потрапили на поле польських військових поховань і підпалили фаєри. Спочатку хлопці розгорнули польський прапор. Пізніше запалили два фаєри: червоного та білого кольорів. Більше піротехніки чоловікам не вдалося підпалити, оскільки надійшло керівництво музею та охорона. Вони не втікали, не чинили спротиву. Їх затримали та відвели в адмінприміщення, де вони чекали на приїзд поліції. Чоловікам — 22, 24 та 26 років. За їхніми словами, вони — студенти університету в Торуні. Зайшли на територію музею, придбавши квитки. Першим їх помітив охоронець цвинтаря на камерах спостереження. За цим фактом поліція вже відкрила кримінальне провадження за статтею хуліганство.

● **В Україні зібрали вже 96% врожаю зернових і зібрані показники перевищили історичний максимум.** Станом на 19 листопада намолочено 66,4 млн тонн зерна при врожайності 45,6 центнерів з гектара. Про це повідомило Міністерство аграрної політики і продовольства. Серед культур, врожайність яких стала рекордною за всю історію незалежної України, є кукурудза, соя, соняшник і соя. Зокрема, врожайність кукурудзи в Україні склала 75,9 ц/га, соняшника — 22,8 ц/га, а сої — 25,7 ц/га. Цьогоріч в Україні також суттєво зріс врожай фруктів і овочів.

За pravda.com.ua підготувала **ав**

ІНТЕРВ'Ю

Анна Домбровська:

«Я не кажу – змініть це. Сама сідаю і зшиваю»

8-10 листопада у Перемишлі, у селах Молодичі (Ярославський повіт), Верхраті (Любачівський повіт) та в Любліні Анна Домбровська провела перформанс* під назвою «Доказовий матеріал», під час якого у міському просторі та на давніх українських цвинтарях публічно зшивала розірвану вишивану сорочку – майже таку ж, як та, що є доказом у справі номер II 599/17 за звинуваченнями за статтею 195 ч. 1 Карного кодексу.

На своєму блозі «Кола чужості» («Kęgi obcości») акцію «Доказовий матеріал» ти підсумувала реченням: «Я не швачка». Справді, ти нею не є?

Уперше я наважилася подивитися на шов у Верхраті, третьому місці, де я проводила акцію. Коли я побачила, що у мене вийшло, то зрозуміла, що це виглядає не надто професійно. Шов асоціювався у мене зі шрамом, зшитим тілом. Мене засмутило, що я не маю достатніх вмінь, аби зробити це добре. Пізніше, під час перформансу в Любліні, мені не виходила з голови думка, що, якщо хтось захоче подивитися на мою роботу і скаже, що шов кривий і розкошаний, я скажу, що «я не швачка». Бо я – таки не швачка, мені не було найважливіше, аби ця сорочка була знову гарна, як раніше. Це неможливо. Також через те, що я вибрала червону нитку – щоб місце з'єднання було помітне.

Але сьогодні зранку в Перемишлі, коли я йшла проводити з молоддю майстер-клас на тему стереотипів, мені спало на думку, що це – якраз таке шиття, коли ти береш нитки і «зшиваєш» суспільство. Тому, може, я і швачка...

Я бачила перший «етап» твоєї акції в Перемишлі. Як все минуло пізніше – у Молодичі, Верхраті та Любліні?

У Молодичі на цвинтарі я була сама, поза трьома Пйотрами, які мене супроводжували: Пйотром Схшип-чаком – моїм чоловіком, Пйотром Вуйціком – репортером «Gazety Wyborczej» та Пйотром Тимою – головою Об'єднання українців у Польщі, який, зрештою, і подарував мені свою сорочку для перформансу. Було дуже тихо, давній греко-католицький цвинтар знаходиться на узбіччі, в лісі. До того ж – густий туман і важка тиша. Раніше в Молодичі я була тільки раз, навесні минулого року, і звідтоді я запам'ятала пишну травневу зелень, яка дозволяла відчувати, що це – справді цвинтар, місце мовчання, яке часом хтось відвідує, ставить свічки. Натомість цього разу переважало почуття абсолютної пустки.

У Верхраті я також була сама, але там цвинтар розташований у центрі села, тому я і далі чула спів одного півня, потім – ще одного, який приєднався до першого. Хтось пиляв деревину, було чути відголоски людських розмов... хоча я з цією сорочкою була одна. Життя тривало десь поруч.

Чи жителі Молодича або Верхраті усвідомлювали, що поруч із ними відбувається щось незвичайне?

Я не знаю. Якби хтось прийшов на цвинтар, то, певно, побачив би мене. Окрім цього, пам'ятник у Верхраті розташований так, що мене можна було би побачити навіть із вулиці, якби хтось хотів придивитися.

Анна Домбровська – громадська діячка, активістка, що бореться за права людини, очільниця товариства «Номо Faber». Анна протягом двох років підтримує перемиський осередок Об'єднання українців у Польщі, а також від Гельсінської фундації прав людини є спостерігачкою у справі судового процесу, який стосується нападу на «пикулицьку ходу».

Де знаходиться межа між провокацією та спонуканням до роздумів?

Це питання мети, для чого ми щось робимо і з чим виходимо на вулиці. Якщо бажання організатора перформансу – змусити людей замислитися, це один із добрих намірів. Важливо також, що він хоче їм сказати, яку має для них інформацію. Чи хоче їх у чомусь звинуватити – тоді перформер мусить врахувати, що люди хотітимуть відповісти, виправдатися або ж заперечити. Це може стати іскрою, з якої розгориться конфлікт.

Я просто хотіла сказати, що зі світом, у якому ми живемо, щось негаразд. Тут знову з'являється питання, як це зробити – чи кричати, що все погано, чи показати щось і залишити людей із певними думками. Я не хотіла нікого оцінювати, не хотіла також нікого долучати до перформансу, тим більше – змушувати до спільної роботи. Як полька я приходжу в публічне місце, бо в мене є певне повідомлення – я зшиваю українську сорочку. Моє повідомлення зрозуміле: щось зіпсувалося, тож це треба полаго-

дити, змінити. Я не кажу – ви змініть. Я сама сідаю і зшиваю, я готова це зробити. Моє повідомлення позитивне також у тому сенсі, що я нічого не чекаю від людей.

Навіщо робити щось, чого люди переважно не розуміють?

А вони не розуміють?

З деяких реакцій я роблю висновок, що не розуміють.

Знаєш, плануючи цю акцію, я намагалася, щоб вона була максимально позбавлена будь-якого шуму, який міг би стати поміж повідомленням та потенційним його адресатом. Не було багато галасу – табличок, гасел, банерів, які могли би заважати його сприймати. Якщо хтось у Перемишлі не розуміє настільки простого повідомлення: сидить жінка і зшиває українську вишивану сорочку – це означає, що він не бере участі у суспільному житті. Для людей, хоча б трохи зацікавлених у тому, що відбувається навколо, це повідомлення було очевидним.

Чому ж тоді з боку перехожого, який тільки кидає оком на «швачку», не видно бажання поговорити?

Ти цього не знаєш. Це певне припущення, якого я не роблю. Людину, яка проходить і кидає погляд, або не робить цього, лиш відчуває мою присутність, навіть якщо не відразу все розуміє, не треба оцінювати як таку, що не хоче розмовляти, не хоче замислитися. Кожний готовий до цього по-своєму. Я намагаюся передати повідомлення у найбільш чистий спосіб. Те, що людей, які не зупиняються, не спостерігають довгий час за митцем, це не інтригує – це неправда. Мені здається, проблема полягає в іншому. Може, це проблема культури – у просторі, в якому ми живемо, коли на вулиці з'являється щось дивне, це викликає страх, думки про те, що нам зараз захочуть щось нав'язати або залучити нас до чогось, у чому ми природно не хочемо брати участь. Тому я тим більше вважаю, що перформанс, який треба донести до людей, повинен бути безпечним для них. Я нічого не нав'язую, не переконую нікого в певному баченні світу, не використовую повідомлення «із другим дном», яке могло би зашкодити або висміяти когось. Просте повідомлення часом спричинює, що у людській свідомості щось змінюється. Окрім цього, я також дбаю про те, щоби про таку акцію можна було дізнатися більше у медіа та соціальних мережах. Мистецтво перформансу останнім часом розширюється в Інтернеті, тому я даю шанс взяти участь в акції тим людям, які не були присутні на ній безпосередньо.

Повертаючись до теми провокації, бо заяви про те, що ти «провокуєш», часто з'являлися в реакціях глядачів у Перемишлі. Наприклад, один чоловік обурився, що ти зшиваєш «таку» сорочку.

Не стільки «таку» сорочку, скільки сорочку з «такими» кольорами. Це кольори, яким приписали додатковий зміст.

Отож, можливо, те, чи перформанс когось провокує, насправді не залежить від намірів митця, а радше від типу адресата і його контексту?

Це завжди два різні явища, які перетинаються. Я вийшла до людей із посланням: уже справді настав час серйозно задуматися, якшити ці діалоги, які були розірвані не лише в Перемишлі і не лише протягом останніх двох років. Назагал ми не дбали про те, щоби зшивати, відновлювати відносини із нашими сусідами. Я відчуваю, що вже не можу прийняти певні речі, що від масштабу цих негативних подій мене вже нудить. Була хода, знищення пам'ятників, зараз маємо висловлювання люблінського воеводи Пшемислава Чарнека після урочистостей у селі Сагринь і сильно підірвані дипломатичні відносини. Я, як громадянка цієї країни, переживаю за те, до чого це все прямує. Мені не виходять з голови настільки чіткі історичні сценарії, що я відчуваю сильну мотивацію реагувати на все це. Я не хочу чекати, поки стане запізно для слів: давайте із цим попрацюємо, у нас є величезна проблема. Очевидно теж, що я свідомо починаю працювати зі складними речами. Зшиваю українську сорочку, яка в Перемишлі викликає такі, а не інші асоціації... у цьому контексті єдина річ, яка могла би бути провокацією – це ця сорочка, але чи вона не справжня? Я не беруся за щось, що не було складним уже раніше. Я не додаю ніяких провокацій сама від себе. Те, що у цьому місті вишиванка виявляється провокацією – це не моїх рук справа.

ІНТЕРВ'Ю

Тобто ми не повинні бути в'язнями чужої уяви.

Саме так. Це чужа уява, чужа і неправдива додаткова інтерпретація.

Може, такі акції варто було би робити радше у великих містах — Варшаві, Любліні. На них могла прийти подивитися інтелектуальна еліта...

Мене не цікавить інтелектуальна еліта. Мій перформанс — для звичайних людей. У підсумку я хотіла би позбавити цю тему страху, щоб ми могли почати її обговорювати. Я працюю в Перемишлі два роки, і, спостерігаючи за «неваршавською» Польщею (на мою думку, Варшава не дає нам жодного суспільного діагнозу, який би стосувався всієї країни), я маю враження, що менші місцевості надають більше інформації про стан такого діалогу. Я роками їздила Люблінським воеводством і питала про знищення євреїв. І тоді, і зараз це досі непропрацьовані історії. Але недостатньо просто поїхати на місце. Потрібно у певному сенсі «поїхати назавжди». Дати час і собі, і їм. Тоді всі ці «непропрацьовані історії» зазвучать.

Як взятися за шиття польсько-українських відносин? Чи нам вдасться зрушити з місця без доброї волі та стратегії «згори», чи низові ініціативи мають сенс у довшій перспективі?

Так. Я вважаю, що голос суспільства найважливіший. Чи я щось змінюю у наших відносинах? Змінюю. А якби таких людей було більше... у нас би була величезна сила. Не пам'ятаю, де я це вперше почула, я була тоді ще маленькою дівчинкою — що кожна людина має силу змінювати світ. Я вважаю, що це правда. Чекання, поки хтось зробить це за нас — це чекання на щось, що може ніколи не трапитися. А я би хотіла дочекатися трохи кращої дійсності. І якщо я до неї не долучуся, то не знаю, коли вона настане.

Поза тим — звісно, має бути стратегія: модель об'єднання, наднаціональна стратегія, написана спільно з українцями, допасована до кожного суспільного прошарку. Але я ніколи раніше не бачила нічого такого. Мабуть, були спроби будівництва такої стратегії під час величезних конфліктів — публічні обговорення після геноциду в Руанді, великі проекти у селах між боснійцями та сербами. Існує трохи зразків, до яких можна було би придивитися. Бо масштаб негативних емоцій — величезний, хоча ті події історично набагато свіжіші за речі, з якими боремося ми.

Я наважуся припустити, що вагу негативних емоцій відчувають в основному українці в Перемишлі, тут давній конфлікт досі реальний. Решта української меншини живе у міру спокійно, не відчуває необхідності змагатися зі старими, нерозказаними історіями.

От лише державна риторика щодо українців, бо так це треба розглядати, стосується і їх також. Хочуть вони цього чи ні. Стосується також мігрантів — незалежно від того, чи усвідомлюють вони це.

Дана риторика переконує нас, що ця справа надто свіжа (!), щоб із нею змиритися.

А насправді безпосередніх свідків польсько-українського конфлікту вже майже немає! Варто теж сказати, що у польському суспільстві глибоко закорінене почуття провини — щодо українців і щодо євреїв. Я маю на увазі приватне почуття, «вшите» в сімейні історії. Я не експертка в українських спра-

вах, але щодо питання євреїв я знаю, що це почуття провини — величезне. Воно трансформується у різні реакції: від відмови, капітуляції аж до нападів. Так реагують і ті, хто рятували євреїв, і ті, які не були настільки сміливі, аби випустити когось під свій дах. У 1945 році не було шансу на діалоги, які допомогли би відразу зшивати такі діри. Відтак сьогодні ми маємо поношений матеріал, поїджений міллю, що розпадається в руках. Час від часу хтось його знову розпорює...

Я пам'ятаю розповідь однієї жінки, яка отримала медаль Праведника народів світу і заховала її глибоко в шафі, разом із фотографією єврея, якому вона врятувала життя. Вона зробила це, бо боялася сусідів, боялася, що, коли вони дізнаються про те, що вона вчинила, то прийдуть і вб'ють її. Хоча вона не була багатшою чи кращою від них — всі голодували так само. І все-таки вона це зробила — врятувала комусь життя. Інші цього не зробили. Бо не було бажання, сміливості, бо, може, воно й добре, що забрали тих євреїв... Як би вони не виправдовувалися, в основі сьогоdnішнього негативного ставлення багатьох людей лежить почуття провини. Схоже виглядає ситуація з українським питанням — поляки ховаються за розповідями про бандерівців, різунів і «Волині», але я можу закластися, що мешканці тих сіл біля Перемишля не купуються на ці історії. Вони бачать, як тут все було, як все виглядало насправді і як виглядали їхні сусіди, як їх звали і де стояли їхні халупи. Звісно, тих поколінь вже майже не залишилося, але їхні нащадки успадкували почуття провини і страх, який перетворюється у те, що ми бачимо. Отож ми експлуатуємо «Волинь» як можемо. Аби замести за собою сліди.

З якою реакцією ти зустрівся в Любліні? Зрештою, там ти зшивала перед воеводською адміністрацією...

У Любліні чорна вишиванка не несе в собі негативного повідомлення, але у місті знають історію пикулицької процесії. На жаль, сьогодні ми в Любліні живемо тим, що розповідає воевода Чарнек, і це нас обтяжує. Під час шиття до мене підійшов привітатися Григорій Купріянович з родиною — це багато людей, які мене підтримують. Бо ми в Любліні не хочемо чути таких заяв, як ті, що їх проголошує воевода. Хоча суспільство меншини тут невелике, але у місті живе багато українців з України, і ми не хочемо, щоб між нами поширювалися антагонізми.

Як ти думаєш — що ми повинні робити з нашими чорними вишиванками?

Вам цього ніхто не скаже. Але я, мабуть, носила б їх кожного дня. Щоби повернути собі власний символ. Звичайно, я не чекаю від інших героїзму — хоча сама маю нижчий рівень стресу при вищому рівні фрустрації. Тому я виходжу на вулиці і кажу те, що думаю. Я не чекаю, що всі робитимуть так само. Але нам треба замислитися, що робити далі. Нам точно варто підтримувати і підбадьорювати одне одного. І розмовляти, це найголовніше. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

* Одна із форм сучасного мистецтва; акція, вистава, яку проводить митець або група митців у реальному часі в публічному просторі. Часто перформанси проводяться на вулицях, площах та інших публічних місцях.

Ольга Соляр
(етнологиня, Перемишль)

На мою думку, перформанс був незрозумілий через відсутність інформаційної частини. Саме тому він лишив місце для власної інтерпретації. Анна в процесі шиття не відповідала на запитання перехожих, які так і лишалися недоінформованими. Оскільки в Перемишлі сполучення червоного й чорного кольорів викликає негативні емоції — шиття сорочки в цих кольорах мало такий самий неприємний ефект. Маю враження, що позитивно акцію сприймали лише ті, хто й досі був на стороні українців. Непереконані або вороже настроєні такими лишилися й надалі. Пояснення акції, яке можна було прочитати в Інтернеті або в медіа, зрозуміла тільки невелика частина людей, яка дійсно бажала поглибити свої знання.

Один чоловік під час акції прокоментував її: «Якщо хочете діалогу, то, може, варто було зшивати польський та український прапори. Я думаю, така акція була б більш чітка, прозора й проста — завдяки цьому її краще б зрозуміли в Перемишлі, особливо на вулиці. Перформанс Анни, на мою думку, був мистецтвом заради мистецтва, не приніс жодного результату, нікого не переконав, усе лишилося на своїх місцях».

Наталія Тимець
(психологиня, Перемишль)

Це — нешаблонний артистичний спосіб показати свою думку. Це звернення уваги на проблему, яка останнім часом знову нас турбує. Утопічною й вимріяною ситуація була б, якщо сорочку зшивали б ті, хто допустився наруги над нею... Але те, що такого не сталося, символічно показує реальність: ті, хто хоче миру, шукають способи, а ті, хто не хоче, шукають приводи, щоб було погано, — так, як у коментарях українофобів на цей перформанс... Можна зробити все можливе, але в будь-якому випадку буде не так або замало. Тому це важлива акція не для тих, хто не бажає розмов. Їх у такий спосіб не переконати, бо ці люди дотримуються подвійних стандартів: «Що можна попові, не можна пападів». Тобто, можливо, ми в себе маємо свою історичну політику й можемо нею маніпулювати, а ви, українці («Упаїнці»), маєте відректися від своєї історії, бо нам вона муляє, тоді, можливо, поговоримо. Це шантаж зверхньо настроєних людей, до яких через мистецтво не пробитися. Вони розуміють мову сили в економічному вимірі, й поки Україна не стане на ноги, будуть знущатися. Тоді навіщо це? Мені особисто цей жест, як перлинка в багні: показує, що є мислячі люди, є прояви справедливості, є простягнуті руки до діалогу, є бажання слухати й готовність розуміти, але передусім — це великий акт відваги, якого багатьом українцям дуже бракує.

Загалом, показувати в будь-який спосіб свою думку — добре. Краще, ніж мовчати. Працюймо, щоб стати на ті «ноги», дбаймо про себе, про таких друзів, як Аня, й не біймося.

Петро Тима
(голова Об'єднання українців у Польщі)

Справу про те, що сталося 26 червня 2016 року в Перемишлі, нині намагаються закрити кількома фразами — винуватців затримано, іде суд, який винесе вирок, тому нема потреби повертатися до цього. Як і ініціаторка акції, голова «Номо Faber» Анна Домбровська, вважаю, що все ж таки потреба є. По-перше, вона виникає з поняття гідності — мав місце напад на людину, яка йшла в традиційній релігійній ході. Її фізично атаковано, привселюдно принижено, в неділю, в центрі міста. По-друге, винуватці не відчувають жодного дискомфорту, навпаки — перед судом звинувачували жертву в агресії та провокації. Те саме в залі засідань Сейму РП зробив депутат Томаш Жимковський. Таких ганебних дій припустилися люди, які підкреслювали свою релігійність, факт, що беруть участь у прощах на Кальварію-Пацлавську, чи вболівальників до Ченстохови. Однак, ці «суперхристияни» не спромоглися ні на одне слово вибачення чи матеріальну компенсацію своїй жертві. По-третє, у багатьох після цієї події залишилося кілька фотосимволів: пан К. — оголений, зі шматками сорочки, безпорадно стоїть на вулиці Словацького в Перемишлі; на асфальті лежать церковні хоругви, а навколо перелякані обличчя учасників ходи. Такого не можна просто так забути. У країні, де понад 90% суспільства вважають себе католиками, вчинено наругу над церковними хоругвами, над релігійною ходою, над людиною, її гідністю та над українською національною символікою. Коли офіційні заяви та статті забуваються, коли час бере своє, полька з Любліна Анна Домбровська вирішила висловити своє нестандартне «ні». Її акція — це голос громадського спротиву, протесту проти наруги над українським у Польщі, в якій різні обличчя. У Перемишлі — атака на ходу, в Молодичі, Верхраті — знищені, спрофановані надмогильні пам'ятники, у Любліні — ненависницькі слова воеводи Пшемислава Чарнека. Це німий крик — проблема надалі існує, злочини не названо, не покарано, наругу не виправлено. Це німий докір — серед представників польського суспільства та влади немає бажаючих вести діалог із жертвами. А. Домбровська не лише висловила протест, але й символічно показала вихід із глухого кута: насамперед треба змінити картину дня — тому ми побачили процес зшивання сорочки в тих самих барвах, які стали поштовхом до атаки. Другим етапом мав би бути діалог. Проте, що тут важливе, — без першого не може бути другого.

25-річчя ансамблю пісні й танцю «Кичера»

Лемківський марафон «Кичеріада над Качавою»

Джерело: onedrive.live.com

Завітавши до Лицарської академії в Лігніці 22-27 жовтня, а саме до Манежової зали, що знаходиться під патронатом Лігницького центру культури, можна було опинитися в епіцентрі святкування 25-річного ювілею Лемківського ансамблю пісні й танцю «Кичера» та культурно-просвітницького товариства з одно-імменною назвою.

«Кичера» як ансамбль пісні й танцю була заснована 1991 року, а вже у квітні 1992 року організовано культурно-просвітницьке товариство «Кичера». У червні того ж року на Лігницькому ринку відбувся перший концерт колективу. На сьогодні «Кичера» є єдиним народним ансамблем пісні й танцю, який репрезентує етнічні меншини в Польщі і є членом CIOFF. Засновник, художній керівник та ідейний натхненник колективу Юрій Старинський доклав неймовірних зусиль, щоб за минулі 25 років розвинути й утримати ансамбль на такому високому рівні. Нині «Кичера» існує як унікальний для Польщі приклад, що представляє нечисленну етнічну групу лемків, трохи більше 10 тисяч осіб.

Від заснування ансамблю мав у своєму складі 40 молодих артистів, а на сьогоднішній день уже більше сотні виконавців формують три вікові групи: дорослі, молодь і діти у віці від 3 до 12 років. З лемківською народною музикою й танцями протягом 25 років вони підкоряли весь світ, отримуючи найвищі престижні нагороди на міжнародних фестивалях. «Кичеру», на думку Ю. Старинського, можна вважати більше просвітницьким товариством, ніж фольклорною групою. Щороку вони організовують у Лігніці найбільший у Польщі фестиваль національних та етнічних меншин «Pod Kycerą», який кожного разу відвідують близько 400 артистів із майже всіх континентів. Під час цієї події учасники фестивалю виступають у 20 містах Нижньої Сілезії. Ю. Старинський зі своїми однодумцями створили організацію, завдання якої полягає в піклуванні про пам'ять та історію лемків, називаючи її центром культури лемків. На зароблені гроші був

придбаний старий будинок на вулиці Софії Косак у Лігніці, де знаходиться штаб-квартира товариства.

Програма святкування 25-ї річниці існування «Кичери» була різноманітною, ретельно продуманою та підготовленою ще за півроку до початку. З 22 по 27 жовтня в холі Манежової зали Лицарської академії можна було ознайомитися з експозицією виставки «Машина часу», де були представлені експонати лемківського побуту, сільсько-господарське знаряддя, фотографії-портрети лемків і лемківських родин, ікони, лемківський автентичний одяг. Усе це скеровує глядача в давно минулі часи кінця XIX — першої половини XX століття. Більшість (близько 70%) фотографій ще ніколи не були представлені в Польщі, частина з них знаходилася в архівах Етнографічного музею в Санкт-Петербурзі. Одна з найстаріших фотографій 1866 року вдруге за всю історію була виставлена на огляд — цього разу в Лігніці. Уперше це сталося 1867 року в Москві, — розповів Ю. Старинський під час відкриття виставки. Товариству «Кичера» належать найбільші в Польщі лемківська бібліотека та архів.

Крім виставки, 22 жовтня можна було відвідати творчу зустріч із лемківським поетом Петром Трохановським (відомим під псевдонімом Муриянка). Він читав власні твори по-лемківськи та польською мовою, наспівував власні поезії, відповідав на питання Северіяна Косовського, кореспондента Lem.fm, який був ведучим цієї зустрічі.

Фільм «Там насправді жили ми як у раю», прем'єра якого відбулася 23 жовтня, створювався щонайменше півтора року зусиллями усієї «Кичери». Стрічка показує один день справжнього давнього лемківського світу. Допомогала Юрію

Старинському в режисерській праці вже багатьом відома режисерка, акторка та вокалістка Оксана Терепенко, музику до фільму створив знайомий польський композитор Марек Вільчинський. Після перегляду стрічки відбулася дискусія на тему: «Втрачена Аркадія — міфи і факти», яку провела д-р Мирослава Копистянська. Учасники говорили про свій втрачений «рай», про світ, що відходить у небуття, але залишається там, де є люди, які намагаються зберегти його атрибути, пісні, танці, пам'ять про найдорожчих і найближчих.

Для шанувальників високого мистецтва також була запланована зустріч з виконавцями класичної та народної музики. Насолодитися оперним співом і послухати музичні твори класичної музики у виконанні артистів лемківського походження можна було 24 жовтня в Королівській залі Лицарської академії. У програмі концерту взяли участь також колишні члени ансамблю «Кичера». Перед глядачами виступили оперна співачка, викладачка Зеленогірського університету Богумила Тарасевич та піаніст Юліан Татариневич, виконавиця народних пісень Юлія Дошна, Антоній Пільх (лютя), смичковий квартет студентів Музичної академії ім. Ліпінського у Вроцлаві та солістка вроцлавської опери Александра Маліш.

25 жовтня був, можливо, найголоснішим днем за весь тиждень «Кичеріади» в стінах Лицарської академії в Лігніці. Випала нагода разом із «Кичерою» відсвяткувати також 10-річчя гурту «Надія» зі Шпротави. Енергійні й емоційні фолькові та рок-фолькові ритми зібрали в Манежовій залі таку кількість прихильників, що не було де яблуку впасти. Виступили також «Крамбабула» з Познані, «Кульбаба» із Вроцлава на чолі

з Оксаною Терепенко та «Лемко Тонер» з Гожова-Великопольського, а також «Дулярови браття», солісти ансамблів «Водограй» і «Демай».

Не забули й про найменших прихильників «Кичери» та запросили їх 26 жовтня до «Лемколандії» на художні майстер-класи, де діти могли зробити свої перші «кривульки». А під час перегляду й прослуховування лемківських казок наймолодші мали нагоду перенестися в незвичайний фантастичний світ.

Підсумком тижневого марафону «Кичеріади» став ювілейний гала-концерт «Кичери». Манежова зала не вмішувала всіх бажаючих приєднатися до святкування й на радість ювілярів довелося доставляти стільці для глядачів. Привітання з 25-літнім ювілеєм «Кичера» почула від мера Лігніці Тадеуша Кшаковського, члена Маршалковської ради Нижньосілезького воєводства Тадеуша Самборського. Були присутні війти гмін Рудна та Любін, представниця маршалка Малопольського воєводства д-р Мирослава Копистянська, священник Греко-католицької церкви в Лігніці Мирослав Драпала, директор української школи в Лігніці Анна Гаврильчак-Маланчак, багатолітні інструктори «Кичери» Ірина Винник, К. Малинар і багато інших.

Програма ювілейного концерту «Кичери» була поділена на чотири частини й символізувала чотири пори року. Сценарій розробила Оксана Терепенко, режисер Юрій Старинський. Артисти ансамблю почали концерт із літньої пори. Ведучі розповідали, що відбувалося кожної пори року на Лемковині зі спогадів старшого покоління лемків, а артисти співали й танцювали відповідні пісні й танці.

В осінній частині артисти показали «Вербунок» — рекрутський танець, що символізував рекрутування до війська, яке відбувалося восени. В зимові часи було більше часу для забави, тому створювалися більш масштабні композиції, як, наприклад, «Федорів» — автентичне народне видовище.

Навесні більшу перевагу надавали дітям. Наймолодші з «Кичерки» показали традиційні лемківські забави, пісні й танці, які виконували діти на Лемковині під час випасу худоби й гусей.

До виступу на сцені були запрошені також колишні учасники «Кичери». Вони танцювали танці «Сієр» і «До ходу». Усі чотири частини були пов'язані виступами солістів і хору. Ведучі концерту Андрій Прибила та Катерина Трохановська розповідали про всі етапи формування «Кичери», гастролі по світу, велику кількість отриманих нагород, інформаційну діяльність однойменного товариства. Згадали тих учасників, котрі вже залишили цей світ, серед них: хореограф Кшиштоф Кобіляк, Марія Старинська, Юстина Мінях, Ольга Поливка, Михайло Ковальчик.

Єднання та плекання традицій багато дає сучасникам для роздумів над своєю історією і своїм майбутнім. Можливо, нащадки будуть вдячні за збережені традиції, які вчать життю та розумінню зв'язків між поколіннями. Це важливо для лемків, важливо для кожної людини доброї волі, який би народ чи етнос вона не представляла. ■

Оксана КУЛЬЧЕВИЧ

Історія

До 100-річчя відновлення української державності

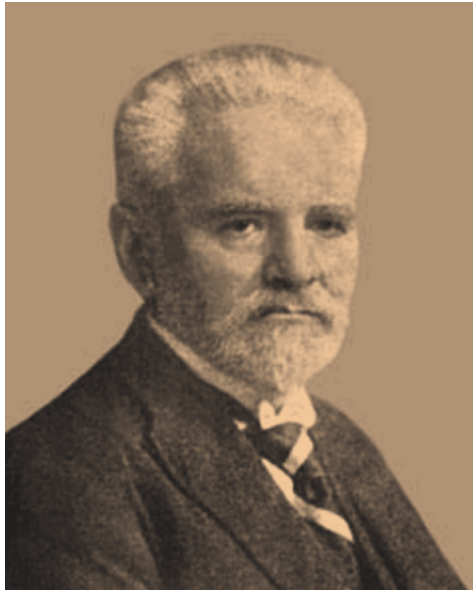
Від морського міністра до ректора університету

Такий незвичний шлях пройшов Дмитро Антонович, який народився в листопадовому Києві 140 років тому. Його батьком був відомий громадський діяч та знаний науковець – Володимир Антонович. Родина частково визначила долю Дмитра – науковця-історика. Однак бурхливі події першої третини ХХ ст. внесли свої корективи до життєвого шляху Дмитра.

Навчаючись в університетах Києва та Харкова, Дмитро долучається до громадської роботи та стає одним із лідерів студентського руху. Він разом із друзями засновує у 1900 році Революційну українську партію – першу політичну українську організацію на Наддніпрянщині.

У березні 1917 року саме Д. Антонович відіграв активну роль у створенні Центральної Ради (ЦР). Як її член він виконував різноманітні функції: був заступником голови, головою комітету з проведення першої української маніфестації у Києві та головою віча на Софійській площі. Із створенням Генерального секретаріату (українського уряду у 1917 рр.) на чолі з Володимиром Винниченком, Антоновича призначили народним міністром морських справ. Про своє перебування на цій посаді він залишив рукопис «Із спогадів про Українське Морське міністерство», написаний у січні 1932 року.

У спогадах Антонович відзначав, що ще у жовтні 1917 року його відправили до Одеси з метою схилити її головні адміністративні органи на бік ЦР. Це завдання він мав виконати одночасно також в Херсоні та Миколаєві, а крім цього – повинен був «переговорити з персоналом флотським, щоб Чорноморський Флот теж українизувався і підляг під Центральну Раду». В Одесі та Миколаєві після виступів на мітингах вдалося швидко налагодити справу, однак у Севастополі восени 1917 року панували пробільшовицькі настрої.

▲ Дмитро Антонович.

Саме Антонович вніс на затвердження ЦР проект морського прапора, «на якому вперше, як герб, був вказаний тризуб. Пізніше це дало привід використати тризуб... для державного герба, що тоді ще усталений не був... і я», – згадував він пізніше, – «скористався цим, щоб в інтересах, головним чином естетичних, провести як державний герб знак князя Володимира, так званий тризуб». Прапор пропонувався жовто-синій, із золотим знаком Володимира з хрестом на синій смузі. Комісія ЦР вимагала зняти хрест, а Морська рада заявляла, що без хреста моряки просто не вийдуть у море. Антоновичу вдалося відстояти позицію Морської ради.

За Четвертим універсалом (січень 1918 року) ЦР Генеральний секретаріат перетворювався на Раду народних міністрів. Антонович увійшов до нового кабінету Всеволода Голубовича. Продовжуючи свою попередню лінію, він відбирав до міністерства «певних українців», які добре знали морську справу. Коли до Києва у лютому 1918 року вперше увійшли більшовики, Антонович виїхав у Крим та на Кавказ, щоб з'ясувати перспективи українського флоту. Міністр побував у Новоросійську, Керчі, Феодосії, Севастополі, Одесі, зауваживши, що українські громади там були міцні, а в Севастополі навіть діяла морська українська організація. Наприкінці березня 1918 року, після повернення ЦР до Києва, Антоновича викликали у столицю. Проте його доповідь перед Голубовичем залишилася без уваги. І, хоча Дмитру Володимировичу знову запропонували увійти до кабінету, він відмовився від посади міністра морських справ.

Від початку 1919 і до середини 1920 років Дмитро Антонович – посол Директорії Української Народної Республіки в Італії. Влітку 1920-го він переїжджає до Відня.

Тут колишній морський міністр перебуває у дуже скрутному матеріальному становищі. Він навіть вирішує продавати свої речі. Винятком були лише книги, «бо це тут наш хліб...». Нарешті влітку 1921 року він разом з Українським вільним університетом (УВУ) (заснований у австрійській столиці) переїжджає до Праги.

На еміграції Дмитро Антонович майже не займається політикою і повністю віддається науковій, викладацькій та культурно-мистецькій діяльності. Він був одним із фундаторів УВУ у Відні та Празі, двічі обирався ректором (1928–1930; 1937–1938 роки) і кілька разів – деканом філософського факультету цього університету, викладав історію мистецтва. Його зусиллями заснована Студія пластичного мистецтва у Празі. Вчений виступив також співзасновником Українського історично-

філологічного товариства у Празі і довгий час був його головою. Дмитру Володимировичу належить також ідея заснування унікального Музею визвольної боротьби України у Празі, директором якого він був близько 20 років.

Власне у Празі були написані та побачили світ основні наукові праці Дмитра Антоновича. Це узагальнюючі роботи: «Триста років українського театру» (1925 рік) та «Скорочений курс історії українського мистецтва» (1923 рік), численні статті про український театр, біографічні нариси видатних діячів української культури (О. Мурашка, Т. Бойчука, В. Лепикаша, О. Русова, Г. Нарбута, Т. Шевченка), альбом «З історії церковного будівництва на Україні» (1925 рік), «Група пражської студії» (1925 рік), «Українська графіка» (1933 рік). Але справжнім підсумком усієї науково-дослідної та педагогічної діяльності Антоновича на ниві українського мистецтва і культури правомірно вважається упорядкований і значною мірою написаний ним збірник лекцій «Українська культура».

Переживши лихоліття війни, Дмитро Антонович помер у Празі 12 жовтня 1945 року. У середовищі української еміграції він користувався великою пошаною та незаперечним авторитетом. Професор був дуже популярний серед студентів, часто виступав популяризатором їхнього культурного життя. Д. Антонович творив стрижень української наукової та культурницької еміграції у Чехословаччині. Це помітно й у тому, як відзначали його ювілеї.

Колега і друг ювіляра Василь Біднов писав у 1927 році: «Поруч із енергією і працьовитістю Антоновичу притаманне систематичне уникання всього того, що викликає сварки й дезорганізацію, та непохитна принциповість у поведінці. Ця додатна прикмета має особливу вагу на еміграції, і їй-то завдячують свій розвиток і продуктивність ті організації, в яких працює наш ювілянт».

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Європейський прорив анархіста

Продовження з 45 числа «НС»

Виїхавши до Вільного міста Данциг на початку липня 1924 року, Нестор Махно з родиною опинилися у вирі німецько-радянського протистояння. Повернувшись до Польщі він уже не міг, бо отримав візу тільки на виїзд. Позбувшись небезпечного елементу, польська влада убезпечила себе як від можливих терористичних дій з боку анархістських організацій, так і від напруження у відносинах із Радянським Союзом. А от для «Батька Махна» тільки розпочиналась остання боротьба за власне життя.

В 1920-х роках до складу Вільного міста Данциг входила чимала територія разом із сусідніми містами. Серед них був і Сопот. Махно з родиною зупиняється в цьому місті. Однак всі його думки були спрямовані на виїзд до Берліна, де на нього чекали друзі. Та виїхати до німецької столиці виявилось справою не з легких.

Він одразу потрапляє під нагляд радянських спецслужб. Радянські агенти запропонували йому виїзд до СРСР із усіма гарантіями безпеки. Натомість Махно стояв на своєму: тільки Берлін. Росіяни і тут пішли назустріч вимогам

анархіста, погодившись довести його до німецької столиці. Махно погодився. І вже подорожуючи зрозумів, що це пастка. В дорозі він вистрибує з автомобіля і тікає.

Проте невдача цієї акції не могла зупинити радянських агентів. Вони складають донос на Махна до влади Вільного міста, і гданська поліція ув'язнює анархіста. Звинувачення не відрізнялось оригінальністю: грабунки і терор проти німецьких колоністів на Катеринославщині в роки національно-визвольних змагань в Україні.

В тюрмі Махно здійснює спробу самогубства. Потрапляє до в'язничного шпиталю, а звідти тікає на початку 1925 року. Втеча вдалась завдяки підтримці друзів-анархістів із Гданська. Вони підкупили тюремного вартового в шпиталі. Останній забезпечив в'язня цивільним одягом та допоміг оминати інших вартових. А на волі Махна чекали друзі, серед яких і Петро Аршинов, що організували сховок у Гданську.

Однак питання виїзду до Берліна залишалось відкритим. Додавались ще проблеми із візою та грошима. Здавалось, що наближається трагічна розв'язка. Допомога надійшла з-за

океану. Представник російського руху анархістів Карпук із США надіслав 75 доларів. На ці кошти Всеволод «Волін» Ейхенбаумен, ще один друг-анархіст, мав організувати переїзд до Берліна. Але кошти до «батька» не дійшли. Волін мав велику родину (5 дітей) і витратив гроші на сім'ю.

Махно залишається без засобів для існування. Волін, відчуваючи за собою провину, вирішує реабілітуватися. Та ситуація все погіршувалась. Махно так згадував перебування у Вільному місті: «Змінював нелегальні квартири протягом місяця. Разом з тим Волін прислав гамбурзького товариша, що мав допомогти з виїздом. Гамбурзький товариш ніби мав якийсь контакт в Гданську. Але і той контакт його ошукав. Він заплатив власнику човна, що мав мене вивести з Гданська до Щецина (Німеччина) 300 злотих марок. Але власник човна не з'явився наступного дня на зустріч і тільки передав через дружину, що всі гроші пропив і йому дуже соромно».

У Махна залишався тільки один шлях до Берліна – суходолом. Достеменно невідомо як йому все ж таки вдалось виїхати з Гданська. Однак більшість дослідників схиляються до версії, що «батько» через Щецин дійшов до німецької столиці. Однак і тут він не відчував себе у безпеці. Боявся, що ра-

дянські спецслужби його схоплять і вивезуть до СРСР. Тому за допомогою друзів здійснює останній ривок і 14 квітня 1925 р. опиняється у Парижі.

У французькій столиці на нього уже чекала дружина і дочка. Проте насолодитись спокоєм та родинним затишком не судилось. На нього знову посилались звинувачення у єврейських погромах в Україні. Крім того, додаються матеріальні проблеми. Махно, хоч і брався за будь-яку роботу, але грошей все одно не вистачало. І врешті настав остаточний розрив у 1927 р.

Крім того, щоб убезпечити себе і дочку від переслідувань радянських спецслужб, Махно змінив прізвище на Міхненко. Однак і ці заходи не допомогли. В роки II Світової війни дружина Галина Кузьменко та донька Олена Міхненко були затримані в Берліні в радянській зоні окупації і вивезені до СРСР. Як виявилось під час допиту, дочка Махна не знала, ким був її батько. Але за радянським законодавством це не зменшувало її провини. Дружину «батька» заслали до табору в Мордовії, а дочку – в Казахстан. Сам Нестор Махно помер в Парижі в липні 1934 р. від сухот у віці 45 років.

Стаття підготовлена за матеріалами архівів

Сторінку підготувала
Олена ГУМЕНЮК

ГРОМАДА

Дискусія про українську ідентичність в Польщі

Сіль в оці чи сіль життя?

Чи пам'ятаєте ви, в який момент усвідомили свою національну ідентичність? Що саме робить вас українцем? Наскільки комфортно ви почуваетесь, живучи в Польщі? Учасників дискусії «Українська ідентичність: сіль в оці чи сіль життя?» ці запитання змусили заглибитись у себе, свої відчуття і навіть дитячі переживання.

Дискусія відбувалася у «ярмаркову» суботу, 17 листопада, у залі Європейського центру солідарності в Гданську. На відміну від попереднього року, де учасники були умовно поділеними на тих, хто виступав, та публіку, цього разу організатори створили простір рівності. Всі, хто прийшов на дискусію, мали однакову можливість висловитися, і завдяки цьому захід набув певної камеральності. На нього зібралось близько 20 людей, які відверто поговорили про свій досвід «бути українцем у Польщі» та про проблеми, які постають перед нашою громадою. Вела дискусію культурознавчиня Кася Комар-Мацинська.

«І тоді я зрозуміла, що щось зі мною не так»

«У дитинстві я думала, що ми живемо в Україні. І дуже здивувалася, коли мій дідусь сказав, що Тучно (де ми жили) знаходиться в Польщі. А щонеділі ми їздили «на розсіл» до тітки в сусідню місцевість Мілогош. Там збиралася ціла наша українська родина — ці зустрічі асоціювалися в мене з Україною. І тоді я запитала дідуся: «Але Мілогош вже напевне є в Україні?» — виявилось, що ні. І тоді я зрозуміла, що щось зі мною не так в цьому укладі, якщо довкола Польща, а я — українка. Не пам'ятаю до кінця, як дід мені пояснив цю справу. Здається, що надто складно, аби дитина це зрозуміла, якщо я цього не запам'ятала», — розповідає Кася Комар-Мацинська.

Всі учасники дискусії, які народилися в Польщі, пригадували момент, коли відкрили для себе, що їхня національна тотожність відрізняється від більшості. І це викликало в них тоді здивування.

Отець Йосип Улицький розповідає, що в нього вдома також говорили українською. Він додає, що важливу роль для його дорослішання відіграло навчання в українській школі в Гурові-Ілавцеькому: «Там статус української мови був зовсім іншим. Вчитель говорив українською, ми вчилися граматики української мови, літератури, історії. Так що та свідомість набирала статусу дуже серйозного».

«В мене з'явилося усвідомлення, що я — українець, коли я познайомився із польською мовою — у віці 3 років. Це було у селі, де переважало українське населення. А в 3-4 роки для мене почали функціонувати вже 2 мови (...). До сьогодні не вмію розмовляти з моїм братом польською. Не йде. У стосунках між нами вона не працює», — посміхається Іван Саладжак.

Лариса Вуйцік, яка живе у Гданську, розповідає, що також походить з місцевості, де жили переважно українці. «Коли я вийшла заміж, народила дитину, ми жили в гуртожитку. І, звичайно, ми говорили українською мовою. Коли мій син з одного боку говорив на двері «дері», а з іншого — «джі», тобто джві (dżwi), я зрозуміла, що ростимо українця, ми є українцями», — пригадує вона.

«Я усвідомив українську ідентичність, коли переїхав у 47 році (1947 — *ред.*). Коли ми пішли до школи, там говорили польською. Я не знав жодної літери. Та українська ідентичність вислизала від мене (...). Вона по-справжньому з'явилася тут, під час навчання у Гданську. Тут були й інші українці, і в клубі УСКТ (Українського суспільно-культурного товариства) тоді можна було зустрітись, тож коли ми сходилися, ця українськість і виникала», — пригадує Роман Когут.

Пані Софії запам'ятався такий момент з дитинства: «Коли я прийшла до школи, мої колежанки запитували: а чому твоя бабуся говорить інакше? Мене навіть трішки маргіналізували. І я дозволила собі сказати вдома: „Бабуся, як мої колежанки прийдуть до мене, то нехай бабуся говорить польською“. А вона до мене: „Софія, що ти говориш, як ти так можеш?“. Мені стало соромно. „Я ніколи не буду говорити польською. Мене сюди привезли, я ся не просила тут їхати“, — тому моя бабуся весь час говорила українською. Нас було 5 внуків. І відтоді в наших дитячих голівках вклалося те, що ми є українцями, що ми вдома будемо говорити українською, а в школі, зрозуміло, польською. Для мене це було глибоке пережиття».

Єлизавета Кремінська, голова Поморського відділу Об'єднання україн-

ців у Польщі, народилася в Білому Борі: «Тут кожен знав, хто є українцем, хто поляком, а хто — перекинчиком. Хто ходить до церкви, а хто — до костелу», — жартує вона. Пізніше пані Єлизавета пішла на навчання і потім поїхала працювати до Щецінка. Там не було нагоди розповідати про свою національність. «Але настав момент, коли я виходила заміж і мала запросити колежанок з роботи. Я тоді сумнівалася: як я це зроблю? Адже моє вінчання відбуватиметься в церкві, тож вони дізнаються, що я — українка. Я переживала, але подумала: це той момент, коли я мушу відкрити карти і сказати, хто я є. Я їм передала ті українські запрошення. Вони прочитали і сказали, що так і думали, що я — українка, бо я завжди брала вихідні дні на українські свята». Усі ці жінки прийшли на вінчання пані Елі до церкви.

Якщо українці з Польщі згадували свої дитячі «відкриття» про власну тотожність або про складні моменти, коли потрібно було голосно розповісти про своє походження, то люди з України почали по-іншому сприймати свою національну ідентичність вже в дорослому віці, коли переїхали жити до Польщі. Вони ділилися розповідями про те, як їм було неприємно, коли інші земляки у Польщі нічого не знали про наші традиції та «забували» українську.

Марта Коваль, яка викладає у Гданському університеті, живе у Польщі 9 років. Їй запам'яталася ситуація, коли одного разу чекала на когось біля місця, де відбуваються уроки української: «Прийшла мама, яка привела хлопчика на заняття. Допмагаючи йому зняти верхній одяг, вона сказала: „A teraz rójdiesz na lekcję ukraińskiego“ (а зараз підеш на урок української). Я тоді раптом подумала: цей Пйотрусь не буде розмовляти українською. Для нього українськість є абсолютно штучною. Якщо його мама не говорить до нього українською, якщо він не чує української вдома, він ніколи не сприйме цю мову як свою рідну. Тому, що рідна — це та мова, яку ми виносимо з дому. Потім буде дуже багато різних мов, але ми закорінюємось у своїй національній ідентичності саме вдома. (...) І ніякі курси

української, ніякі гуртки, ніякі школи в цьому не допоможуть. Це мої рефлексії, без критики, але вони допомогли мені усвідомити свою українськість». Марта Коваль додала, що такими моментами усвідомлення для неї стають також спостереження за людьми, які приїжджають зі сходу чи півдня України. Вони ніколи не користувалися українською вдома, а в Польщі вона стає для них чужорідним тілом.

Для Христини, яка живе в Польщі вже 5 рік і навчається на магістратурі, важливим моментом ідентичності були події Революції гідності. «Я пам'ятаю, як ми сиділи на заняттях в школі. Тоді був Майдан, і почали стріляти в людей. Ми всі пішли дивитися новини. Пам'ятаю, що тоді я не витримала. У нас у школі була капличка, я туди пішла і почала дуже сильно молитися».

«Я виросла у російськомовній родині військових на західній Україні, — розповідає письменниця Катерина Бабкіна. — Я довго не задумувалася про ідентичність. Проте, коли я виїхала за кордон, я зрозуміла, що моя українська ідентичність — свідомо, а не принесена з родини».

Мовне питання, Гаррі Поттер* і лідерство

Коли учасники дискусії визначали фактори, які, на їхню думку, формують національну ідентичність, переважна більшість таким чинником назвала мову. Серед інших були історія, культура, традиції, спільнота. І лише одна особа зазначила релігію.

Мовне питання було одним із ключових протягом всієї розмови. Що цікаво, один із учасників дискусії, молодий чоловік з Херсону, увесь час говорив російською, попри спроби перейти на українську. Для нього моментом усвідомлення своєї ідентичності була служба в прикордонній зоні, коли він був змушений говорити державною мовою.

Петро Комар з Перемишля розповів, що для нього мотивацією вчити українську (на той час — вчитися читати) стала популярна дитяча література, що видавалася цією мовою.

«Коли виходили книги про Гаррі Поттера українською мовою, тато почав мені їх читати, бо читати сам я тоді не вмів. Відтоді я вже не читав жодної частини Гаррі Поттера польською — тільки українською. А оскільки українські переклади виходили раніше, ніж польські, я першим серед друзів знав більше», — розповідає Петро і додає, що після цього випадку почав завжди шукати альтернативи українською в музиці, книжках, фільмах.

Тома Кочанський з Лігниць також розповідає, що в дитинстві читав Гаррі Поттера українською. «Читання вирізняло мене з-поміж польських ровесників. Оце вміння читати і писати іншою мовою, завдяки якому можна було пізнавати цей світ іншими літерами», — зазначає він.

Як реагувати на те, що інші українці в Польщі не хочуть спілкуватися українською? Це запитання модератора залишила відкритим для кожного.

Лариса Вуйцік розповіла, що вирішила зі своїми знайомими українцями, які знають українську, спілкуватися виключно цією мовою. Вона зазначила, що розуміє, що для когось це може бути неважливо: «Тобто я дозволю йому (співрозмовнику — *ред.*) бути тим, ким він є, але якщо він не сприймає того, що я говорю виключно українською, я не мушу з цією людиною спілкуватися».

ПОДІЇ

Українські студенти – це потенціал

Уже вдруге Асоціація українських студентів у Польщі зібрала навколо себе молодь із різних навчальних закладів країни. Бакалаври та магістри з різних університетів приїхали на «Український студентський вікенд» послухати виступи старших колег, які говорили про свої історії успіху за кордоном, досвід прокладання професійного шляху в таких напрямках, як бізнес, громадські організації, медіа, створення стартапів. Вступне слово було за послом України в Польщі Андрієм Дешицею та головою Об'єднання українців у Польщі Петром Тимою.

Посол Андрій Дешиця розповів, що українські студенти мали багато питань, пов'язаних зі створенням власних проектів та стартапів. Чудово, що вони збираються разом і мають можливість поділитися один з одним здобутим досвідом: «Добре, коли існує українська студентська організація, яка може об'єднати українську молодь і допомагати їй. Наше посольство у свою чергу відповідало на питання про співпрацю з громадськими організаціями, проведення або співорганізацію заходів спільно з Посольством України у Польщі».

Голова Об'єднання українців у Польщі Петро Тима привітав українських студентів із вдалою організацією події. Під час зустрічі він із зацікавленням слухав виступи, спілкувався з молоддю щодо їхніх ідей. Голова об'єднання був вражений новою генерацією, яка приїхала до Варшави: «Це покоління змінює образ українця в Польщі. Тут я побачив дуже багато студентів престижних вишів з різних галузей. І вони говорять про спільне й відмінне між поляками та українцями. Українські студенти – це не просто 30–40 тисяч. Це потенціал, який не лише зможе, повернувшись до України, змінити сфери бізнесу, медіа тощо, а й здатний зламати стереотипи тут, серед поляків. Бо є речони, де українців досі приймають в історичному контексті, тобто асоціюють їх із представниками низькооплачуваних професій», – зазначив Петро Тима.

На зустрічі були студенти, котрі розповідали про свої успіхи в міжнародних компаніях. Наприклад, Надія Карчук, яка навчається на третьому курсі Варшавської школи економіки й вивчає міжнародну економіку, говорила про те, як програма обміну «Флекс» (FLEX) допомогла їй із навчанням в американській школі економіки та як їй вдалося

стати частиною команди Міжнародної студентської організації «AISEC».

Про сферу IT-технологій розповів студент Аксен Семак, який рік тому запустив власний CEO-стартап «Соціум. Медіа» з нуля і тепер отримує від нього прибуток. Він поділився зі студентами, як йому вдалося запустити платформу, яка знаходить клієнтів для малих підприємств.

На конференції була панель із лідерства, до якої долучилася українка Софія Комінко. Вона приїхала з Канади до Лондона вивчати політику Східної та Центральної Європи, а на другому році магистратури на рік поїхала за програмою подвійного диплома до Кракова дописувати свою наукову роботу. Софія пише працю про зміну політичних цінностей країн, які стали членами Європейського Союзу, – зокрема, про те, чи

дійсно змінюється політична еліта. Дівчина під час виступу на тему лідерства розповідала про успішність української діаспори в Канаді, як молодь досягає своїх цілей, і про своє перебування в Спілці українських студентів Канади. Софія розповіла для газети «Наше слово», що у Кракові зустріла багато українських студентів, але помітила, що вони не настільки згуртовані, як українські студенти Канади: «У нас у кожному великому виші є українська студентська організація, і це люди, які навіть ніколи не були в Україні, можливо, не знають української мови, але вони підтримують свою культуру, гуртуються й потім стають активними промоутерами України. Це ще й завдяки тому, що в нашої діаспори є сильне лобі з боку канадської сторони. Я хочу поділитися досвідом тут з українськими студентами. Було

цікаво зрозуміти, як це діє у Варшаві. Я приїхала зі своєю маленькою групою, і ми хочемо створити щось подібне, посадити гілочку цієї організації у Кракові», – зазначила Софія Комінко.

Крім того, дівчина переконана: незважаючи на те, що Асоціація українських студентів у Польщі існує тільки п'ять років, її члени дуже подібні за своїми цінностями до канадських студентів – і це чудово.

У перерві на ланч для всіх гостей заправ український молодіжний гурт «Izzi», теж створений студентами тут, у Варшаві. Молодь танцювала під кавери на відомі українські пісні. Самі ж організатори, які створили Асоціацію українських студентів у Польщі, розповіли за кавою, як одного дня, в дорозі на форум, у машині за секунду в них народилася ідея створити організацію із групи студентів, які представляли українську молодь на Заході. Її співзасновник Ігор Супрун вважає, що це великий успіх для них – зібрати команду однодумців та провести вже вдруге подію «Український студентський вікенд». Як він зазначає, цей захід передусім – не звичайна тусовка, а інформаційно-пізнавальна подія, адже більшість студентів, які приїжджають до Польщі, не орієнтуються у своїх правах та обов'язках. «Є люди, які не знають правил, не знають культурних моментів. Наприклад, перша секретар і очільниця консульського відділу України в Польщі Світлана Криса розповідала про те, що українські студенти зараз мають подумати про свій громадянський обов'язок – голосувати на президентських виборах, які будуть 31 березня. Вона пояснила, як вони можуть це зробити, звернувшись до посольства в Польщі. Я вважаю, що заради таких пізнавальних заходів варто працювати й створювати для студентів платформу для зустрічей», – розповів Ігор Супрун.

Крім студентів, організаторів і гостей, в залі можна було помітити й представників компаній, які працевлаштовують українців, а молоді люди цікавилися вакансіями та шукали для себе стажування. Домовитись за співбесіду з потенційним роботодавцем можна було просто за столиком з кавою й печивом. ■

Валерія КІРІЧЕВА
Фото авторки статті

Учасники дискутували про те, яку роль відіграє виховання у збереженні української мови. «Мова – це звичка», – погодилися вони, і цю звичку батьки можуть привити своїм дітям.

Цікавий досвід, про який згадали присутні, – кашубська спільнота. Коли кашуби відкрили свою програму на телебаченні кашубською мовою, спочатку її майже ніхто не дивився. Але вони не здалися: після того, як до програми додали титри польською, її перегляди стали одними з найвищих. «Ми повинні брати такий досвід за приклад», – переконана Лариса Вуйцік.

Від мовного питання дискусія перейшла на тему лідерства. Редактор порталу «Простір» та автор «Нашого слова» Ігор Ісаєв зазначив, що відчуває брак лідерів в українській громаді, і з цим погодилися інші учасники.

«Перестаньмо говорити про великі проекти, а робімо малі справи, і це буде нова якість нашої діяльності. З цієї якості вийдуть нові лідери, для яких не буде проблемою встати і сказати щось

таке, що поведе за собою більшість», – зазначила Лариса Вуйцік.

«Важливо робити малі проекти, з яких виростатимуть лідери, що потім не боятимуться вийти і сказати в потрібний момент: ні, з нами не можна такого робити. Робити те, що відбувалося зараз в Перемишлі під час перевибірчої кампанії, наприклад», – додав Ісаєв.

Кася Комар-Мацинська зазначила, що українці в Польщі часто роками чули на свою адресу неприємні закиди: «Про нас говорили різні речі. Ми хотіли би жити в системі, яка була б для нас безпечною, комфортною, яка дозволяла б інтегруватися, функціонувати в суспільстві. Але часто ми не можемо цього зробити. Хтось буде тікати у безпечну зону, в якій можна розвивати свої компетенції і, може, у певну мить зіткнеться з кризовою ситуацією. А може, будуть люди, які відразу стануть на червону лінію і скажуть: ні. Важливо, щоб ми вміли в собі будувати і знаходити цих людей».

Учасники розмірковували, наскільки їм комфортно бути українцем

у Польщі. Більшість оцінила ситуацію досить позитивно. Три години, відведені для дискусії, пролетіли непомітно. На завершення учасники дійшли висновку: національна ідентичність, як і будь-яка інша, є свідомим вибором кожного.

«Вона дозріває індивідуально в кожного, і в кожного має трохи інший вимір, інакше розуміння. І не все можна так просто звести до одного знаменника», – зазначив Тома Кочанський.

Марек Вільчинський, викладач Варшавського університету, народився у Гданську, але його родина 300 років жила над Дністром. Сім'ю його батька переселили з України в Польщу, бо вони були поляками. «Ідентичність в Галичині була українська і польська, очевидно. Але була також певна спільна ідентичність – галицька або ще якась, котра дозволяє мені говорити українською тут із вами і котра дозволяє моєму батькові співати колядки українською».

Марек жартує про себе, що він українізувався, бо сам цього захотів. Також

він згадав про те, як деякі з відомих нам українців насправді самі обрали свою національну ідентичність: це і Андрій Шептицький, і Тадей Рильський, і Володимир Антонович.

«Це – наш вибір, це вибір свідомий, це вибір дуже відповідальний. Стане наша українська ідентичність для нас травмою чи ні – це залежить від нас. Це залежить від того, як ми будемо до неї ставитись і наскільки ми будемо готові брати на себе відповідальність за те, щоби цю ідентичність зберегти і передати. Це не означає, що ми зробимо з цієї ідентичності музей, і не означає, що ми перетворимо своє життя в якусь кунсткамеру з вишивками і піснями. А це залежить від того, наскільки ми свою українськість зможемо відкрити до світу», – завершила дискусію Марта Коваль. ■

Христина ЗАНІК
Фото авторки статті

* «Гаррі Поттер» – серія з семи фантастичних романів англійської письменниці Джоан Роулінг.

ПЛАСТ – ОРГАНІЗАЦІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В ПОЛЬЩІ

"PLAST" – ORGANIZACJA
MŁODZIEŻY UKRAJŃSKIEJ

ЗАПРОШУЄМО!

БАТЬКІВ І ДІТЕЙ НА
ПЛАСТ-ОВІ СХОДИНИ
ДЛЯ ДІТЕЙ ВІКОМ 6-11 РОКІВ

1.12.2018 р. год. 13.30
15.12.2018 р. год. 13.30
12.01.2019 р. год. 13.30
Szkoła Podstawowa nr 221
ul. Ogrodowa 42/44, Warszawa

Контактна інформація:
Сестричка Наталя
тел.: 730465445
warszawa.nowactwo@gmail.com

Вітаємо нашого редактора Павла Лозу та його дружину Єву з народженням другої донечки!
Розділяємо з Вами щастя!

Колектив «НС»

Управи відділу Об'єднання українців у Польщі та гуртка в Кошаліні, гуртка ОУП в Колобжезі запрошують на

II Перегляд українського кіно

Кошалін — Колобжег 2018

КОШАЛІН: 4, 6, 7 грудня 2018 року (вівторок, четвер, п'ятниця)
Кошалінська публічна бібліотека ім. Йоахіма Лелевеля (пл. Полонії, 1, Кошалін/Plac Polonii 1, Koszalin)
Цикл проєкцій українських фільмів — 17.00–22.00.

КОЛОБЖЕГ: 13 грудня 2018 року (четвер)
Регіональний центр культури в Колобжезі ім. Збігнева Герберта (вул. Сольна, 1, Колобжег/ul. Solna 1, Kołobrzeg)
Проекція українських фільмів — 18.00–22.00.

Співорганізатори: Регіональний центр культури в Колобжезі ім. Збігнева Герберта, Кошалінська публічна бібліотека ім. Йоахіма Лелевеля
Спонсори: Ad. Media Consulting, Завдання співфінансовано з бюджету Західнопоморського воєводства.

Ольштинський відділ та ланка Об'єднання українців у Польщі запрошують на

XV Огляд української поезії та авторської і сучасної пісні

учнів початкових, середніх шкіл і гімназій, які виявляють зацікавлення українською культурою, зокрема співаною поезією, авторською й сучасною піснею. Огляд відбудеться **8 грудня 2018 р. об 11.00** у Центрі освіти та культурних ініціатив в Ольштині.

Учасник огляду може виконати поетичний твір довільного літературного періоду українською мовою або в перекладі на польську мову.

Під час огляду кожен учасник, ансамбль або вокальна група повинні виконати два музичні твори:

- пісня з жанру української співаної поезії,
- пісня з довільного жанру (дитяча, народна, патріотична, естрадна тощо).

На веб-сторінках www.pisni.org.ua, <http://proridne.com>, <http://nashe.com.ua> знаходиться великий вибір творів: тексти, акорди, аудіозаписи, а також ноти. Пісня може виконуватися під супровід музичного інструмента, з використанням музичної фонограми на CD, а також а капела.

Учасники огляду приїжджають за власні кошти. Організатори забезпечують учасникам і наставникам груп харчування.

Зголошення про участь в огляді треба надіслати на адресу: ZUwP Zarząd Miejski w Olsztynie, ul. Panasa 2/9, 10-691 Olsztyn або на електронну пошту на: oupolsztyn@gmail.com.

Відійшли...

З сумом повідомляємо, що 6 листопада 2018 року на 88-му році життя упокоїлася в Бозі наша дорога мама, теща, бабуся, сестра

бл. п. Марія Кременська

народжена 22 березня 1931 року в Любачові в родині Андрія і Софії Мончинів.

Хочемо висловити нашу вдячність усім, хто прибув на похорон, та тим, що приєдналися до нас у молитві.

За похоронні богослужіння, добре слово про покійну сердечно дякуємо о. митрату Йосифу Улицькому.

Відійшла добра й працююча людина, вірна супутниця св. п. Павла Кременського, з яким разом відроджували українське життя на Гданщині, підтримували українську культуру і традиції.

Світла Їй пам'ять!

Хай гданська земля буде Їй пухом.

Дочка Анна, син Андрій з дружиною Єлизаветою, онуки: Тиміш, Назар, Любомир, сестри Софія та Ірена з родинами

Єднаємось у скорботі й молитві з

Зеноном Войтовичем та родиною

з приводу відходу у вічність брата

† Володимира

Вічна йому пам'ять!

Редакційна колегія монографії
Педагогічного ліцею № 2 в Бартошицях

Шановні вчителі, батьки, учні!

Надсилайте інформацію про свої школи (пункти навчання). Надсилайте фотографії заходів. Також із нашого минулого. Розмістимо їх на сайтах: www.osvita.org.pl
<https://www.facebook.com/prosvitiana/>.

З повагою,
Марко Сирник

Праця для вчителя!

Управа Кошалінського відділу ОУП шукає вчителів української мови для Міжшкільної групи навчання української мови в Кошаліні. Потрібний заступник на кілька місяців.

Початок праці від грудня 2018 року до кінця березня 2019 року.

Умови:

- ▶ договір на роботу з Початковою спортивною школою в Кошаліні
- ▶ 11/18 штату (в тому 2 години на тиждень на підтримку національної ідентичності)

Вимоги (згідно з освітнім законом): вища педагогічна освіта, бажано українська філологія або закінчені післядипломні студії з української мови/кваліфікаційний курс.

Вміння грати на музичних інструментах або проводити художню роботу з дітьми буде додаєтковим козиром (перевагою).

Зацікавлених просимо надсилати CV (резюме) до домівки ОУП в Кошаліні за допомогою електронної пошти: zup_koszalin@wp.pl

Контакт: тел.: 94 342 64 70,
тел. моб. 884 994 009.

Шановні Читачі!

Подаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

Наше Слово

Adres: Redakcja „Nasze Slovo”, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Igor Szczerba.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, sekretarz – Igor Szczerba, redaktorzy – Paweł Łoza (Warszawa), Kateryna Semchuk (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, wydanie internetowe – Halina Leskiw.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań), Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchorz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemysł), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemysł), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,
E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,
Internet: <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotokład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2850 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w pozostałej walucie:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbliżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

